

DOMOVINA

in KMETSKE LIST

Verwaltung und Schriftleitung - Uprava in uredništvo - Amministrazione e redazione: Pucinijska 5 - Tel. 31-22-31-26 - Erscheint wöchentlich - Izhaja vsak teden - Esce settimanalmente

Festbezugspreis jährlich - Naročnina letno - Abbonamento annuale: Lit 24,-
— Einzelverkaufspreis - Posamezna številka - Un numero: Cent. 80,-

PREGLED VOJNIH DOGODKOV

Na vsej vzhodni fronti od Azovskega morja do severno od Smolenska se razvijajo borbe z neznanjšano silovitostjo in z menjajočo se srečo. Prav tako so v teku borbe v Italiji, zlasti pri Salernu. Mnogo italijanske vojske in milice v Italiji, na Balkanu in drugod je spet stopilo ob stran Nemčije in pod vodstvo Mussolinija, ki biva po dramatični rešitvi iz Italije v Nemčiji. Dogodki sedanje velike vojne se vrstijo naglo, še zlasti zaradi nastopajoče jeseni.

V nedeljo je nemško vojno poročilo podalo naslednji pregled z bojišč, zlasti iz Italije:

V južnem odseku vzhodne fronte potekajo lastni pokreti po načrtu. Sovražnik, ki je močno pritiskal, je bil zavrnjen. V srednjem odseku fronte so na prostoru zapadno od Jeluje in južno od Bjelija še zmerom v teku hude borbe. Napadi močnih sovražnih sil so bili razbiti. Z ostale vzhodne fronte ne poročajo o pomembnih bojih, razen živahnega krajevnega bojnega delovanja na kubanskem predmostju in srditih brezuspešnih sovjetskih napadov južno od Ladoškega jezera.

Na področju pri Salernu izkrcane angleško-ameriške izkrcevalne čete po dvotedenskih težkih bojih niso mogle doseči pričakovane operativnega uspeha. Ni se jim posrečilo, da bi nemške divizije v južni Italiji odrezale. Proti številčno daleko nadmočnim sovražnim silam so naše čete preprečile vsako razširjenje predmostja. V protinapadu je bil sovražnik kljub močni podpori ladijskega topništva potisnjen nazaj na ozek pas ob obali. Pri tem je utrpel težke izgube. Na ta način je uspelo združiti vse lastne čete iz Kalabrije in Apulije po popolnem uničenju vseh vojaško važnih naprav, z divizijami, ki so se borile pri Salernu.

Angleško-severnoameriški operacijski načrt, zgrajen na Badoglijevem izdajstvu, se je tako izjalovil. Energično nemško vodstvo in odločnost nemških čet, ki so se zoperstavljale napadom 8 pehotnih in 2 oklopnih divizij, sta omogočila ta veliki obrambni uspeh. Po dosedanjih časovnih in še nepotrjenih poročilih je izgubil sovražnik več kakor 10.000 mrtvih in ranjenih, 4429 ujetnikov, 153 oklopnih voz, 54 topov, 62 metalcev granat in raket ter številno lahko in težko pehotno orožje. Neštšvilni ostali vojni material je bil uničen ali zaplenjen.

V boju proti izkrcevalnemu brodogovju so oborožene sile letalstva in vojne mornarice v času od 8. do 17. septembra potopile 3 križarke, 2 rušilca, 1 torpedni čoln, 15 izkrcevalnih čolnov ter 9 prevoznih parnikov s skupno 58.000 brt. Dalje so bili 2 križarki, 3 rušilci, 1 izkrcevalni čoln, 1 velika petrolejska ladja in 7 prevoznih parnikov s skupno 35.000 brt. tako hudo zadeti, da se mora računati z njihovim uničenjem. Razen nekaterih nadaljnjih bojnih ladij je bilo z bombami poškodovanih še 125 prevoznih in petrolejskih ladij z okroglo 600.000 br., 9 izkrcevalnih čolnov in 1 stražna ladja.

Tudi včeraj so bili na bojnem področju pri Salernu in južno ogorčeni boji. Po združitvi vseh v južni Italiji borečih se čet so se naši oddelki po načrtu odločili od sovražnika in zavzeli krajšo obrambno črto.

Nemška podmornica je s torpednim zadetkom hudo poškodovala angleški rušilec razreda »Jarvis« in veliko petrolejsko ladjo. Oddelki letalstva so hudo poškodovali rušilec in številne nadaljnje ladje sovražnega prevoznega brodogovja. Nad bojnim področjem je bilo sestreljenih 11 letal.

Nemška letala za daljne polete so potopila daleč na Atlantiku štirimotorni bombnik in veliko tovorno jadnico, ki jo je vlekel štirimotorno letalo.

Maloštevilna vznemirjevalna letala so preteklo noč odvrkla brez načrta nekaj bomb nad državnim ozemljem, ki so povzročile samo neznatno škodo.

Ducejeva poslanica Italijanom

»Prišli bomo spet za orožje ob strani Nemčije — Samo kri lahko izbrše sramoto v zgodovini naše domovine«

Berlin, 19. septembra. Snoch ob 21.30 je imel Mussolini radijski nagovor na italijanski narod. Nagovor so prenašale vse nemške in italijanske radijske postaje. Duce je med drugim dejal:

Črne srajce! Italijani! Italijanke! Po dolgem molku sedaj zopet slišite moj glas. Prepričan sem, da boste spoznali oni glas, ki vas je v težkih časih tolikokrat pozival in ki je z vami slavil najlepše dni Domovine. Okleval sem nekaj časa, preden sem zopet stopil pred vas. Potreboval sem nekaj časa, da se duhovno pomirim. Po razdobju duševne osamljenosti sem moral priti spet v stik s svetom in njegovimi dogodki. Nočem se dolgo baviti s predzgodovino. Začenjam takoj z dogodki 25. julija.

25. julij

V mojem na dogodkih razgibanem življenju se mi je pripetila najbolj neverjetna in gotovo najhujša dogodivščina. Ko sem 25. julija šel h kralju zaradi važnih odločitev, ta moj razgovor s kraljem ni trajal niti 20 minut. Prav za prav je bil vsak razgovor nemogoč, kajti sklepi so bili že storjeni. Zgodilo se je že, da je moral v vojni ali miru kak minister odstopiti, da je bil kak general odstavljen, ni pa bilo še nikdar slišati, da bi bil mož, ki je kakor jaz nad 20 let v absolutni zvestobi služil svojemu vladarju in Domovini, aretiran na stopnišču kraljeve zasebne hiše, češ, da ga je treba zaščititi. Vlačili so me od vojašnice do vojašnice. Imel sem takoj vtis, da gre za nekaj povsem drugega. Ta vtis se je še povečal, ko so me iz Rima prepeljali na otok Ponzo, in bil sem docela na jasnem, za kaj gre, ko so me od tam prepeljali na otok Santa Madalena in od tam v planinski hotel na gorskem masivu Gran Sasso, kakor je to predvideval načrt za izročitev moje osebe Anglosasom.

Neomajno zaupanje v nemško zvestobo

Imel pa sem neomajno zaveš, da bo, čeprav sem bil docela odrezan od zunanjega sveta, Führer kljub temu poskrbel za mojo osebo, bolj bratsko kakor tovariško. Prečital sem čudovita dela Nietzschejeva, ki sta mi jih svojevčasno poklonila Führer in Göring, in spoznal sem, da ima beseda zvestoba svoj globlji pomen, rekel bi,

Nemško vojno poročilo v ponedeljek 20. t. m. se je glasilo: Proti naši fronti od Azovskega morja do Smolenska je sovražnik izvedel silne napade, ki so jih naše čete skupno z močnimi oddelki letalstva odbile in prestregle. Pri tem se je posrečilo s takoj uvedenimi protinapadi uničiti več sovražnih bojnih skupin, ki so se prebile.

Z ostale vzhodne fronte poročajo samo o živahnem krajevnem bojnem delovanju.

Na področju pri Salernu so angleške čete zaman napadale naše postojanke. Dalje proti vzhodu sledi sovražnik le oklevalje našim pokretom. Pred obalo je protiletalsko topništvo potopilo sovražni brzli čoln. Lovska in brza vojna letala so uničila 24 sovražnih letal.

Nemške čete so izpraznile otok Sardinijo po izdanem povelju in nemoteno od sovražnika. Samo čete izdajalca Badoglija so v spoštljivi oddaljenosti sledile pokretom lastnih oddelkov. Šele proti prav zadnjim zaščitnicam so si upali posamič otvoriti ogenj.

Majhna enota vojne mornarice je pred nekaj dnevi z odločnim udarom zasedla neko luko ob Jadranu in zajela tam večje število vojni in tr-

govskih ladij ter ujela 4000 vojakov Badoglijeve armade z vrhovnim poveljnikom in več višjimi štabnimi častniki. V mestni trdnjavi je bilo zaplenjenih mnogo zalog orožja in streliva.

Nemško vojno poročilo od torca nam pové: Severno od Azovskega morja, vzhodno od srednjega Dnjepra, ob Desni in na področju Smolenska so bile naše čete tudi včeraj v težkih obrambnih bojih proti močnim sovražnim pehotnim in tankovskim silam. Samo na področju enega armadnega zbora je bilo v neki sovražni udarni skupini, ki je štela okrog 100 tankov, uničenih 76 tankov.

V trdih bojih severno od Azovskega morja sta se posebeno odlikovali 17. frankovska in 111. nižjsaška pehotna divizija. Iz južne Italije poročajo samo o krajevnem bojnem delovanju v odseku pri Salernu in Potenzi. Več sovražnih napadov je bilo odbitih. V pretekli noči je priletelo nad državno ozemlje nekaj sovražnih motilnih letal, ki so posamič odvrkla bombe, pri čemer je nastala le neznatna škoda.

Povzročitelji državnega udara v Italiji

S tem zaključujem opis dogodkov, ki bi jih lahko označil kot dramo svoje osebe. Vendar je vse to le malenkostna dogodivščina v primeri s strašno zaloigro, v katero je pahnila izdajalska vlada 25. julija italijanski narod. Neverni optimisti in še celo fašisti niso mogli smatrati za možno, da bi sploh mogel obstojati tako katastrofalen načrt proti stranki, režimu in narodu. Toda ukrepi, ki so bili izdani po 25. juliju, dokazujejo, da so hoteli uničiti 20 let dela, izbrisati 20 let slave, ki je dala Domovini imperij in do tedaj nesluteno veličino. Lahko se danes, spričo razvoja vojne, ki se nadaljuje, iščejo možnosti kompromisa in opravičilo za one, ki nosijo odgovornost; toda oni, ki so udarili na stranko, so prav isti lenuhi, ki so že v začetku skušali sabotirati socialni napredek, so prav isti, ki so vedno zavirali pohod fašistične revolucije in napore režima ter skušali zmanjšati njegove uspehe.

Krivda Savojske hiše

Dočim smo mi svojo dolžnost vedno izpolnjevali in prevzeli za svoje delo polno odgovornost, si moramo priti na jasno, kako je z drugimi. Pričeti moramo pri državnem poglavarju, ki je nosil najvišjo odgovornost, a ni odstopil, kakor je to večina Italijanov pričakovala. Tudi on mora biti pozvan na odgovor. Njegova d'nastija je bila med glavnimi činitelji malodušja in protinemške

propagande. Sovražnik je to v svojih spekulacijah dobro upošteval. Prestolonaslednik, ki je prevzel poveljstvo nad južno armado, se sploh ni nikdar pojavil na bojišču. Prepričan sem, da je bila Savojska vladarska hiša že ves čas pripravljena na izdajo, ki jo je nato izvršil Badoglio skupno z onimi generali in izdajalci iz vrst fašistične stranke, ki so z njim konspirirali.

Nobenega dvoma ni, da je bil Badoglio takoj po moji aretaciji pooblaščen za pogajanja za premirje. Pogajanja pa so se brzkone začela že pred mojo aretacijo. Kralj se ni ustrašil podlo izdati Nemčijo in je še po podpisu premirja tajil, da bi sploh bila taka pogajanja. Pri tem je dejstvo, da sem vladarski dom pred 20 leti ravno jaz rešil pred zlomom. Sedaj pa je njegova vlada na podlagi statuta iz leta 1848. vzpostavila »svobode« v znamenju obsednega stanja na koncih bajonetov. To je najhujša izdaja, kar jih pomni zgodovina, izdaja, ki je pristala tudi na to, da se izroči moja oseba sovražniku.

Kapitulacija je pahnila v nesrečo vse Italijane

Kar se tiče pogojev kapitulacije, ki naj bi bili velikodušni, so v resnici najbolj kruti, kar si jih je mogoče zamisliti. Kralj ni ugovarjal niti proti oni točki kapitulacijske pogodbe, ki določa izročitev moje osebe sovražniku. Zgolj v strahu za svojo krono je pahnil Italijo v kaos, sramoto in bedo. Po vseh celinah od skrajne vzhodne Azije do Amerike bodo sedaj vedeli, kaj pomeni sklepati pogodbe s Savojsko hišo. Tudi sovražniki, ki so vsilili to sramotno kapitulacijo, ne skrivajo svojega zaničevanja. Odslej bodo dvomili v vsakega Italijana, čeprav je za to izdajstvo kriva le skupina odgovornih ljudi. Lahko se zgodi, da bo vsak Italijan celo v svojem privatnem življenju zaradi tega osumljen in zaničevan. Moramo si biti na jasnem, da je prizadela ta sramota vsakega posameznega Italijana.

S tem, da smo izgubili svojo čast, smo izgubili morala za vedno tudi vse ono ozemlje, ki smo ga v tej vojni pridobili, in to tako na Jadranu, na Jonskem in Egejskem morju, v Južni Franciji in na Balkanu. A ne le to, nič sramotnejšega ni, kakor armada, ki jo je, ponižano in prepuščeno samo sebi, od danes do jutri razorožil njen lastni zaveznik. To ponižanje je zadelo vojake, ki so se na tolikih bojščih na strani nemških zaveznikov junaško borili. Tudi na pokopališčih v Rusiji in po drugih bojščih, kjer spe Nemci in Italijani skupno poslednje spanje, morajo občutiti to sramoto. Vlada, ki je tako globoko padla, je izdala vse Italijane in postavila na laž vse njihove žrtve.

Italijanska mornarica, ki smo jo s toliko ljubeznijo gradili vseh 20 let, je bila izročena sovražniku na otoku Malti, na isti Malti, ki je glavni stebel angleškega imperializma v Sredozemlju in od koder so se stalno ogražali življenjski interesi Italije. Le letalstvo je moglo rešiti bistveni del svojih letal, a taktično tudi ne pomeni nič več. To je podlost, na katero je opozoril tudi Führer v svojem zadnjem govoru, ko je ožigosal Badoglijevo izdajstvo, ki je po kapitulaciji dal še nadalje bombardirati velika in mala mesta v južni Italiji, da bi prevaril Nemce.

Temelji nove Italije

Ni fašizem izdal monarhije, nego je monarhija izdala fašizem. Ta izdaja je povzročila, da nihče več ne more zaupati v monarhijo v Italiji. Kadar monarhija ne izpolni svoje zgodovinske naloge, izgubi pravico do nadaljnjega obstoja. Misebi temelji Italije je bil vedno bolj republikanski kakor monarhističen. Republikanska sloga je bila, ki se je morala boriti proti monarhiji tako v Italiji kakor drugod po svetu, v Italiji zlasti v dobi velikega Mazzinija.

Država, ki jo hočemo na novo urediti, mora biti nacionalna in socialna v najširšem pomenu besede in fašistična, kakor je bila ob njegovem začetku. V prepričanju, da je naš pokret neodoljiv, postavljamo naslednje zahteve:

1. Prijeli bomo spet za orožje ob strani Nemčije, Japonske in ostalih zaveznikov. Samo kri lahko izbrše sramoto v zgodovini naše domovine.
2. Takoj bomo obnovili našo oboroženo silo, ki naj se zbere okrog naše nacionalne Milice. Samo kdor nosi orožje, se bori z vero, ne misli na obseg in težo žrtev, ter lahko zmaga.
3. Odstraniti moramo vse izdajalce, v prvi vrsti one, ki so dne 25. julija ob 21.30 priznali izdajalsko vlado in stopili na stran sovražnika.
4. Uničiti moramo zajedalsko plutokracijo, ustvariti socialno viteštvo, da bomo mogli postaviti delo dokončno za predmet državnega gospodarstva in neporušno osnovo države.

Poziv Črnim srajcem in vsem Italijanom

Črne srajce in njim zvesti pristaši v vsej Italiji! Pozivam vas ponovno k delu in orožju. Veselje sovražnika nad kapitulacijo Italije ne pomeni, da bi imeli zmago že v žepu. Velika Nemčija, Japonska in ostali zavezniki se bodo borili do končne zmage in niti za hip ne mislijo na kapitulacijo.

Črne srajce! Obnovite svoje bataljone, ki so že toliko storili za domovino! Mladi fašisti, strnite se v divizije, ki so se tako junaško borile! Bojevnik, ki vas nasprotniki napadi niso mogli nikdar zlomiti, ki ste prenašali vse težkoče, dvignite se in podprite našo domovino, da bomo na njenih tleh obnovili njeno slavo! Italijanski letalci, dvignite svoja zmagovalna krila v borbi ob strani nemških tovarišev, da bodo sovražniki tem težje in tem brezuspešneje napadali italijanska mesta! Fašistične žene, lotite se zopet svojega podpornega delovanja in pomagajte pri delu, ki je ljudstvu tako zelo potrebno!

Kmetovalci, delavci, obrtniki, uradniki! Država, ki bo nastala iz te borbe, iz tega nadčloveškega napora, bo vaša država. Branite jo, da je nihče več ne bo mogel spraviti v nevarnost! Naš pogum, naša volja in naša vera bodo dali Italiji novo bodočnost, novo življenjsko zmožnost in pravo mesta pod soncem. Pretvorite to upanje v trdno resničnost.

Naj živi Italija! Naj živi Fašistična republikanska stranka!

DOMAČE NOVICE

* Generalni major Raapke fašističnim oddelkom v Ljubljani. V soboto 18. t. m. je sprejel nemški poveljnik v naši pokrajini generalni major Raapka poročilo fašističnega generala Miccihorelija, ki je s tem svoje čete podredil nemškemu poveljstvu. V govoru, prežetem z močnim vojaškim duhom, je poudaril generalni major Raapke brezpogojno gotovost nemške zmage, ki je zagotovljena z nezmanjšano udarnostjo nemške vojske. Sadov te zmage in bodočega miru morajo biti deležni vsi narodi v Evropi, kolikor so vojni. da po svojih možnostih sodelujejo v boju Nemčije za svobodo Evrope ali pa ga podpirajo. O nalogah nemških in italijanskih čet glede na slovensko prebivalstvo je general jasno poudaril, da je skupna naloga, napraviti najprej na tem področju mir in red ter s pristojnim slovenskim narodom živeti in vladati v najboljšem soglasju.

* Smrt uglednega ljubljanskega trgovca. Star komaj 51 let je v Ljubljani po daljšem bolehanju umrl splošno priljubljeni trgovec g. Slavko Janeč, ki je s svojo marljivo družico gospo Anico vodil splošno znano delikatesno trgovino sredi Ljubljane. Po rodu je bil iz Sledin v Hrvatskem Zagorju, vendar se je po prvi svetovni vojni popolnoma vživel med Slovenci. Bil je blag človek, ki pač ni imel sovražnika. V duhu njegove plemenitosti je gospa vdova razdelila naslednja darila: Novinarskemu društvu 3000 lir, Odboru za zgradbo zavetišča za onemogle trgovce 2000 lir, Trgovskemu društvu Merkur za brezposelne trgovske nameščenice 2000 lir, Društvu slepih 2000 lir, gluhozemci za gluhozeme otroke 2000 lir, Krajevni odboru invalidov v Ljubljani 2000 lir in za mestne reveže 2000 lir. Slavku Janešu časten spomin, gospe vdovi pa iskreno sožalje in topla zahvala!

* Zaslužen vzgojitelj je umrl v Ljubljani. To je bil učitelj Franc Starman, ki je več let vneto sodeloval pri Rdečem križu ter si je pridobil zlasti lepe zasluge za širjenje ideje te človekoljubne ustanove med našo šolsko mladino. Po rodu je bil s Krasa in je bil svoje čase zelo vpoštevan član Slovenskega učiteljskega pevskega društva v Trstu. Pokopan je bil pretekli ponedeljek.

* Žrtev smrtno nesreče je postal dolgoletni uslužbenec Blasnikove tiskarne v Ljubljani gosp. France Ferkov. Ko je šel po stopnicah, je zaradi napačnejši tako nesrečno padel, da je kmalu nato izdihnil. Bolezen ga je mučila že od svetovne vojne dalje. Star je bil šele 50 let. Pri Blasniku je bil od leta 1929. neprestano v službi. Zapustil je vdovo in širok krog prijateljev. Pokopali so ga v Štepanji vasi.

* V Podcerkvi, župnija Stari trg pri Rakeku, so na Mali šmarni pokopali 30 letnega Ludvika Kržiča, sina starotrškega župana. Pred letom je v Padovi prerano umrla njegova soproga Stanka, rojena Medenova. — Zapustila sta 3 letnega sinčka.

* V Kostanjevici je prejšnji četrtek popoldne umrl po šestmesečni bolezni elektromonter Viktor Lampe, ljubljanski rojak. Po prehladu ga je napadla jetika, ki jo je vdano prenašal. V Zgornji Šiški je zapustil mater-vdovo, v Kostanjevici pa soprogo in dva nepreskrbljena otroka.

* Prepoved o vstopanju v gozdove velja pod smrtno kaznijo za mestno ozemlje Ljubljane v notranjosti zapornega področja in sicer ni dovoljeno vstopiti v gozdove severovzhodno Rožn'ka, pač pa smeš v park Tivoli in v park hotela Bellevue. Nadalje je prepovedan vstop v gozdove južnovzhodnega dela na Golovcu. Tam, kjer je vstop prepovedan, so gozdovi označeni s plakat. Pri-

hod v zaporno ozemlje mesta Ljubljane je zdaj dovoljen samo po Celovski, po Dunajski, po Zaloški, Dolenjski in Tržaški cesti. Kdor se zapornemu ozemlju približa na drugih mestih, tvega življenje.

* Omejitve prometa z motornimi vozili. Prometna dovolila za vsa motorna vozila brez ozira na način pogona prenehajo veljati od 1. oktobra dalje. Promet izza 1. oktobra bo dopuščen spričo izrednih razmer in pičlih zalog pogonskih sredstev in pnevmatike le za ono število motornih vozil, ki so po oceni vsakega posameznega primera v strogo javnem interesu.

* Odplombiranje radijskih sprejemnikov. Od preteklega ponedeljka dalje so radijski sprejemniki ljubljanskega prebivalstva oproščeni plombiranja srednjih valov na svojih sprejemnikih. Plombiranje dolgih in kratkih valov pa ostane še nadalje v veljavi. Podrobnosti so bile objavljene v dnevnikih.

* Vsi zakoni in uredbe, ki so bili izdani od italijanskih oblastev, se morajo tudi v bodoče najstrože izvajati. Zaposlene osebe se posebno opozarja na to, da ostane uredba o civilni mobilizaciji še nadalje v veljavi. Kdor se ne bi ravnal po določbah uredbe o civilni mobilizaciji, bo kaznovan po nemškem vojaškem sodišču.

* Na sodišču v Ljubljani so uvedene nove uradne ure. Ob delavnikih so uradi odprti od 8. do 13. ure z izjemo ob sobotah, ko jih zapro šele ob 14. Uradno poslovanje je torej zopet neprekinjeno.

* Paketi za internirance. Italijanski Rdeči križ v Ljubljani poroča, da je prevzel pakete v bivšem vojaškem uradu v Kotnikovi ulici 16 v razdelitev. Odpošiljatelji naj počakajo, da dobe obvestilo, kdaj naj pride vsak po paket. Takrat naj predloži vsak sprejeto obvestilo in potrdilo o prevzemu paketa po vojaškem uradu. Ker je paketov veliko število, bo razdelitev trajala delj časa. Zato so intervencije za izdajo posameznih paketov brez obvestila brezpredmetne. Pakete iz bolj oddaljenih krajev bo Rdeči križ vrnil svojim poverjenikom, da jih razdele v svojem področju.

* V Št. Jerneju so zadnje dni pokopali naslednje šenjernejčane: učitelja Kovačiča, Janzevičega gospodarja, njegovo ženo in sina Karla, tri Jankovičeve in Godino iz Dolnje Stare vasi. Pokopal jih je novi šenjernejski kaplan Slapšak.

* Okrajno sodišče v Žužemberku posluje začasno v Novem mestu. Naslov je: Okrajno sodišče v Žužemberku, poslujoče začasno v Novem mestu.

* Dobra letina v vsej Evropi. Iz vseh evropskih držav poročajo, da je bila letošnja žetev ugodna. Vse kaže, da je prehrana evropskega prebivalstva zagotovljena, v marsikateri državi celo v večji meri kakor lani. Iz Srbije in Hrvatske vedo poročati, da letina že nekaj let ni bila tako dobra. V Bolgariji so zboljšali obrok in kakovost kruha. Turčija letos ne potrebuje prekomorskega žita, Rumunija ima rekordno letino, enako Slovaška in Madžarska.

* Po toči vzcvetelo drevje. Št. Lovrenc na Dolenjskem in okoliške vasi so bile hudo prizadete po toči, ki je razsajala 27. julija. Zaradi izredno ugodnega vremena v avgustu in septembru pa so okleščene jablane marsikod na novo vzvetele. V Št. Lovrencu je vzvetele okoli Sajatove domačije sedem mladih jablan. Nadalje so vzvetele jablane pri sosednji Grmovškovi hiši, ena jablana pa nad njivo ob cesti. Nadalje so cvetele jablane v Marčevem dolu, na Dolgi njivi pa hrushka. Iz vinorodnih krajev, ki so bili prizadeti po toči, poročajo, da je tudi trta vzcvetela tam, kjer je toča močno pobila.

* Poletje se je poslovilo. Polnih 14 dni in sicer od nedelje 5. t. m. do ponedeljka 20. t. m. nam je letošnji september naklinal izredno lepo, sončno in jasno vreme. Že lanski september nam je ustrežal, letošnji pa je bil še lepši in toplejši. Sadeži so zgodaj dozoreli; zlasti je sončno vreme prijalo vinskim goricam. Vročina je bila nekatere dni taka kakor v avgustu, saj se je živo srebro povzpelo celo nad 30° C. Pretekli ponedeljek popoldne pa so se nad Ljubljano nakopili oblaki in je začelo deževati. V četrtek zvečer 23. t. m. smo se poslovili od poletja, zagospodovala je jesen. Kaj nam bo prinesla, o tem se bomo pogovorili ob njenem slovesu tik pred božičem.

* V Krški dolini je pretekli teden razsajala velika povodenj. Krka je po zadnjem deževju narasla in preplavila skoraj vse kraje ob svojem toku od Dolnje Straže, okrog Novega mesta in Bele cerkve, zlasti pa ravnino od Mašeče vasi do Kostanjevice. Mašeča vas, Groblje in Prekopa so bile popolnoma odrezane od Sent Jerneja. Vsak prehod je bil onemogočen. Voda je tako narasla, da je pokrila tudi veliki most pri Mašeči vasi. Prehod je bil mogoč le na desnem bregu Krke po močno dvignjeni cesti med Kostanjevico in Št. Jernejem. Povodenj je napravila mnoge škode. Ajda, ki je letos to še posebno dobro obetala, je uničena, prav tako koruza. Po dveh dneh se je voda odtekla in pustila opustošenje. Šele te dni so kmetje lahko pričeli z delom in z jesenskim spravilom.

Požar na vasi

Mladi pisatelj Emil Frelch izda je dni povest »Mladoletje« (v založbi »Naši obrabje«). Da ga predstavimo čitateljem, objavljamo naslednjo njegovo šaljivo zgodbo.

Gospod učitelj France Vinta se je zamislil. Po predstavi burke »Cebular in njegova hči«, ki so jo igrali ljubitelji gledališča na vaškem odru, ki ga je postavil župan v stari hiši, da bi s tem odstranil vrzel kulturne nedejavnosti v občini, je v učitelju vsak dan bolj dozorevala misel, napisati dramo. Vedno bolj razločno je vstajala pred njegovimi očmi podoba igre, ki naj bi vzpodbujala vaščane k medsebojni ljubezni. Stvar mora biti vsekakor velikega vzgojnega pomena. Kdo drugi, če ne učitelj, je poklican vzgajati ljudi, jih hraniti s kulturno hrano in jih plemeniti v vsakdanjem življenju! Tudi zanj samega bi imela tako igra svetle strani. Med vaščani bi se s tem povzdignil še više. Čistili in ljubili bi ga še bolj, saj bi živel med njimi poleg župnika in župana ne le učitelj, ampak tudi pisatelj in sicer še živ večji pisatelj! To pa ni kar si bodi! Občani bodo imeli prilliko častiti še živčnega pisatelja! Daleč naokrog menda ni nobene vasi, ki bi se mogla ponašati s pisateljem v svoji sredi. Saj živi danes bore malo pisateljev med narodom. Dobrih, ki bi zajemali življenje med ljudstvom, še celo ne! Ljudem je treba prikazati življenje, kakršno je, brez praznega besedičenja in umetničenja, ki ga nihče prav ne razume. Njegovo načelo v plemeniti nalogi, ki si jo je bil zastavil, je in bo: z odra prikazati ljudem pravo, resnično življenje.

Ze nekaj dni ga je vznemirjala snov, ki mu ni dala miru niti v spanju, niti v snu. V svoji domišljiji je našel pravcati požar strasti in podeželskih razdorov. Vse to je hotel simbolično zajeti v dramo, in pokazati nazorno zlasti v zaključnem požaru, ki ga v sovraštvu zaneti sosed sosedu. Požar, da, požar naj s svojim sijem razsvetli gledalcem duše, ki naj bi med igro trepetale za usodo domačije. To jim mora seči v globino, omehčati jim srca.

Požar na vasi!

Kakor meteor je planila ta misel v učitelja Vinta. Požar na vasi! Lepšega naslova si ni mogel izbrati! Kako posrečeno: Požar na vasi...

Gledal je hišo v plamenih, ki razsvetljujejo nebo, slišal prasketanje ognja in tramov, ki se rušijo in grmadijo na kupe pepela; slišal vpitje vaščanov, njih obupne klice na pomoč, glas trombe, ki vzbuja strah in reže srce; čul povelja gasilcev in curek vode, ki seka plamene, a vse zaman. Ko se znova prebudi dan, leži sredi vasi kup tlečega pepela — sad jeze in sovraštva. Šele na tem pogorišču se zgane dvoje trdih src in si priznata

krivico... Tako se bo vse tepo končalo v odpuščanju in v novi medsebojni ljubezni.

In že je videl pred nabito polno dvorano trumo ljudi, ki se zaman peha za vstopnicami. Najmanj trikrat jo bodo morali ponoviti! Od ust do ust bo romala pohvala. Vse ga bo poznalo, vse bo s spoštovanjem govorilo o gospodu učitelju in pisatelju Francu Vinti. Tudi časopisi ne bodo mogli mimo tega kulturnega dogodka. In županova Metka! Ali se ji bo omehčalo srce zanj, ko bo videla njegovo fotografijo v časopisu? (Pisatelj mora med narod, da ga ljudstvo spozna!) Nekaj bo pri vprizoritvi tudi zaslužil. Na vse je treba misliti in slednjč to tudi določa zakon o zaščiti pisateljskih pravic! Vsaj za par čevljev bo zaslužil in Metki bo mogel kaj lepega podariti. Če pa bodo dramo igrali še drugod, bo toliko naraslo, da se z Metko lahko kmalu poročita.

Oh, Metka! Kri in mleko! Lepota žari od nje in kamor stopi njen korak, zazveni njen nebeški smeh! Vinta bi venomer poljubljal ta roznata lica! In kako je pri predstavi igrala Cebularjevo hčer! Nobena druga ko ona bo igrala tudi v njegovi igri glavno vlogo! Saj je kakor ustvarjena za vlogo, kakršno pravkar ustvarja.

Gospod učitelj France Vinta je čedalje bolj izostajal od taroka, ki so ga večer za večerom igrali pri župniku ali pri županu. Njima je zaupal, da piše igre. Oba sta predlagala, da bi jo sredi pomlad že igrali. Spodboda sta ga, da bi čimprej končal.

»Požar na vasi. Založira v treh dejanjih. Spisal Vinta Franc.« Kako lepo se to bere! Razmišljal je o tem, ali naj bi se podpisal s pravim imenom ali z izmišljenim. Bajje mnogi tako delajo, ki hočejo biti nepoznani. Zakaj neki! Pod drugim imeni se skrivajo slabici, neznanice, ki se ne upajo s pravim imenom na dan. Čečaki in šušmarji! Nič skrivanja! Pravi umetnik se pod svoj umotvor podpisuje! Prešeren je bil vedno Prešeren. Zupančič — Zupančič, Cankar — Cankar. Tudi Finžgar in Tavčar sta bila vselej Finžgar in Tavčar.

Tako je storil tudi Vinta. Naj vsi vedo, da je postal pisatelj! Posebno Metka! Če je doslej niso omehčala njegova prisrčna pisma, jo bo gotovo njegova igra! Saj se bo mogla postaviti pred vsemi dekleti na vasi: »Gospod učitelj je nalašč zame spisal to igro!« Ha, kako imenitno! Na notranji strani ovitka je namreč gospod učitelj napisal: »Založiro posvečam gospodični Metki v večni spomin.« Seveda je izvod s posvetilom podaril njej.

Na igro so se pridno pripravljali. Vsak večer je mogel Metko spremljati domov. Postala sta si že dobra prijatelja in upanje v njem je raslo.

Igro je, kakor vedno, režiral praktikant Joža. Vinta je hodil na vaje in dajal navodila. Praktikant se jih pa ni preveč držal.

»Ti si avtor in pika! S tem, ko si stvar napisal, je bilo tvoje delo končano. Mi smo te takrat pustili pri miru, ti nas pusti pa zdaj, da delamo po svojem občutju, kakor pač stvar dojemamo!« Odslej je Vinta potrpežljiveje molčal. Ni hotel priti v nasprotje z režiserjem, že zaradi Metke ne. Koncem koncev je pa le bil Joža v igralskem tečaju. Bo že vedel stvar odersko pravilno podati!

Bila je zadnja vaja pred generalno, nekakšna glavna, kakor jo je Joža imenoval. Na tej vaji ni več popravljali igrancev, pustil je, da je igra nemoteno potekala dalje, kolikor je pač potekala. Zatikanj v besedilu in zamujenih nastopov je bilo nič koliko. Temu pa je bila kriva gostilna na nasprotni strani ceste. Tja so hodili igralci pri vajah in pri predstavah v premorih gasit žejo. Skoraj vselej so se predolgo zasedeli. Jaka, ki je pazil na pravočasne nastope na odru (režiser Joža ga je klical za inspicijenta in zato je bil zelo pomenen na ta naslov) j'h je moral lepo prositi, da so odšli na oder. Pri vajah se je celo večkrat zgodilo, da ni bilo na odru ali za njim ne nastopajočih, ne Jake, ki se je časih tudi sam predolgo zamudil pri priganjanjih in si še sam omočil od klicanja presušeno grlo.

Vinta je postajal vedno bolj živčen, vendar se je brzdal. Marsikaj mu ni bilo všeč. Ko je pisal, si je vse drugače predstavljal. Pri zaključnem prizoru, pri požaru, na katerega je prav za prav zastavil uspeh igre, je bruhnilo iz njega. Joža mu je pojasnjeval, da požara s pravim ognjem in dimom ni mogoče vprizoriti tako, kakor si ga je zamišljal pisec. Saj še v pravih gledaliških prikazujejo požar le z lučjo in s papirnatimi zublji. Pojasnjevanje je bilo kakor bob v steno. Vinta je Jožo pošteno ozmerjal.

»Ali naj zaradi tvoje nezmožnosti igra propade? Ves njen uspeh je na tem požaru! Ljudem, ki bodo odhajali iz dvorane, mora biti vroče, tako živo morajo občutiti požar. Požar na vasi! All je to požar? Mrzlo je na odru, mrzlo, da me zebe!«

»Ne vem, kako si se mogel zdaj v takem mrazu tako razgreti!«

»Človek božji! Ali res še nisi videl goreti hiše?«

»Po pravici povedano: ne še!«

»Kako moreš potem režirati tako igro? Nastopiti morajo gasilci z brizgalko, trobiti morajo na pomoč!«

»Kje boš pa soravil brizgalko na naš oder. In kdo ti jo bo dal?«

»In ogenj! Požar! To mora goreti. Oder mora biti zadimljen in v plamenih! Z bengalčnim og-

4

imamo mi vsi. Preveč strogi, preveč nestrpni so. In to se mora prej ali slej maščevati. Vendar pa je to dežela neizmernih možnosti.«

Utihnil je in se ozrl na prazne stene, kakor da vidi pred seboj tisto daljno deželo z vsemi njenimi možnostmi. Nekaj trenutkov si ga nisem upal motiti, nato sem zvedavo vprašal: »Nekaj bi tako rad vedel, gospod Gore! Tista dežela je... svobodna? Ali smem tam vsakdo posedovati kos zemlje in jo obdelovati po svoji lastni uvidevnosti?«

»Vsak svoboden človek lahko to stori.«

»In kako postane človek svoboden?«

»To pride tako; v splošnem se lahko reče, da ima vsak človek, ki pride tja kot sam svoj gospod, pravico do zemlje. Razen tega v Salemu zahtevajo, da postaneš tudi član cerkve. Jaz se ne strinjam s tem, a to ni važno. Tisti pa, ki se priselijo tja kot služabnik koga drugega, mora najprej nekaj časa čakati, preden sme zahtevati zemljo. Pa tudi ta težava se da premagati; vsekakor je tam za vse dovolj prostora. Dežela je tako nepopisno velika! Toda povejte mi, gospod Filip, zakaj se tako zelo zanimate za zemljo v novem svetu? Saj boste imeli nekega dne dovolj zemlje v Marshalsei, mar ne?«

»O, saj ne gre zame,« sem mu brž pojasnil. »Jaz ne bi bil za tja. Morda zato tako rad prebiram zgodbe o junaških dejanjih in silnih naporih, ker sam nimam mnogo možnosti, da bi kdaj kaj takega izvršil. Vprašujem se zaradi Elija Makersa.«

»Kdo pa je Eli Makers, mladi prijatelj?«

Pozabil sem pozno uro — pozabil sem se vprašati, kaj bi porekel moj oče, ako bi odkril, da motim gosta... začel sem pripovedovati gospodu Goreju o Eliju; kako grenko sovraži sedanji sistem žrebanja za zemljo; kako slabo je govoril o svečah in oltarjih v cerkvi; kako težko dela in kako odličen kmetovalec bi bil, ako bi imel lastno zemljo. Pozabil sem vse okoli sebe, pozabil celo samega sebe in... se povrnil v sedanjost šele takrat, ko je moj novi prijatelj rekel: »Prejle ste omenili, da sem vam v svoji knjigi živo pričaral pred neko deželo, v kateri še nikoli niste bili. Dovolite mi, da vam po... vrnem. Vi ste mi tako živo popisali kmeta Elija Makersa, ki živi in služi Bogu stare zaveze in materi zemlji, da ga vidim kakor živega pred seboj. Ne poznam človeka, ki bi znal to tako dobro kakor vi. Ako se ne varam, vam je usojeno, da postanete mož peresa, Filip O'wenshaw.«

NORAH DIVJINA CVETE

»Zakaj se imenujete tako, mladi prijatelj?«

Pokazal sem mu hromo nogo, a sem naglo dodal: »Nisem prišel k vam, da bi govoril o tem, gospod Gore. Imel sem le vročo željo, da bi vam slišal kaj več govoriti. Nikoli še nisem videl človeka, ki je napisal kako knjigo.«

»Prav takšni smo kakor vsi drugi ljudje, dasi si pisatelje radi zamišljamo suhe in blede... O čem bi radi govorili z menoj, gospod Filip?«

»O Ameriki, gospod Gore,« sem brž odgovoril. »Saj sem vam že rekel, da sem prebral vaš 'Dnevnik', kaj ne? Vsega me je bil prevzel, bilo mi je, kakor da zares vidim vse to pred seboj, kakor da vse to zares doživljam. Jaz...«

»Kje ste se naučili tako lepo govoriti, mladi mož?« me je prekinil. »Ali pa se morda niti ne zavedate, da ste mi napravili najlepši poklon, kar jih lahko napraviš pisatelju?«

»Ali so vse to zares samo zgodbe... izmišljene zgodbe, gospod Gore?« sem živo vprašal. »To bi tako rad vedel! Vidite, toliko sem čital o Utopiji, o izgubljeni deželi Atlantidi in o otokih Blaženih, da se moram vprašati, ali ni tudi Salem, ki pišete o njem, le izmišljeno ime.«

»Toda, fant moj,« je dejal z lahnim očitkom, »kako le morete primerjati moje skromno, suhoparno popisovanje resničnega občestva s knjigami, v katerih je našlo izraza hrepenenje največjih duhov po popolnosti? Mar sem trdil, da je Salem raj?«

»Ne, sem odvrnil, vendar lahko postane raj!«

»Vidite, mladi prijatelj, lahko bi bil raj — pa ni, in sicer zakaj ne? Ker morajo biti zakoni ustvarjeni za ljudi, kajti ljudi ne moremo ustvarjati po zakonih. Z drugimi besedami — ljudje, ki gospodarijo na Salemu — v ostalem so to sami dobromisleči ljudje — so zamenjali majhne slabosti, majhne posebnosti in priljubljenosti, kakršne

njem in s fosforjem se to učinkovito doseže, brez kakršnekoli neizgode! Niti ni potrebno, da se gasi s pravo brizgalko! Ta naj bo samo na odru in nekdo naj drži za cev, da vzbuja videz gašenja! V resnici brizga na oder nekaj fantov, skritih za kulisami, s steklenicami sodavice!»

Na odru in v dvorani je nastal hrup. »Pa ti režiraj!« je Joža zabrusil Vinti v obraz in odšel.

Vinta se je izprva močno razburil. Nato se je zbral in pregovoril igralce, naj pripravijo jutri generalno vajo pod njegovim vodstvom. Dal jim je navodila, kaj naj vsakdo prinese s seboj, da bodo prinesli zaključni prizor ne moč verno in pretresljivo.

Naslednji dan sta Jaka in Vinta že vse popolne preizkušala in pritrjevala naprave za požar. Tudi brizgalko iz gasilskega doma so pripeljali. Jaka je bil navdušen. Pripravil in prižgal je, da ga je bilo veselje gledati. »Le nič ne skrivite, gospod učitelj! Napravil vam bom tako, kakor bi zares gorelo! Ljudi bo kar groza pri predstavi!«

Zvečer, ko bi morala biti generalna vaja, je bil oder še ves v dimu in smradu od preizkušanja.

Prvo in drugo dejanje se je še precej srečno končalo. V odmoru pred tretjim dejanjem je Vinta porazdelil na potrebna mesta proste fante in jim dal poslednja navodila za veliki finale požara na vasi. Za odrom je stal Jaka z vžigalnikom v roki, da bo na dano iztočnico prižgal bengalični ogenj in drva na kovinasti plošči. Fantje s steklenicami sodavice so čepeli za kulisami. Toda steklenice so se čedalje bolj praznile. Sodavico so brizgali v kozarce z vinom, ki so ga prinesli s seboj. Kajti učitelj Vinta je strogo zabičal, da med generalno ne sme nihče zapustiti odra. Zaklenil je vrata za odriščem in po dvorani in je ključke vtaknil v žep.

Cim bolj se je drama nagibala h koncu, tembolj je postajal nemiren. Nestrpno je čakal na zmago-slavni finale, na trenutek, ko bo njegovo delo s plastično prikazanim požarom doseglo svoj višek, svojo krono. Nekoliko pred koncem je prišla v dvorano tudi Metka ki ni imela več posla na odru. Prisedla je k njemu da bi od tu gledala požar o katerem ji je Vinta snoči tako dolgo razlagal. Učitelj jo je prijel za roko in jo obdržal v svoji. Tudi v njih samih je tiel plamen in se razvnel o ogenj ki bo zdaj zdaj objel njuni srca kakor ogromen požar. Vinta je pozabil na oder. Šele ob odmoru ki se mu je zazdel predolg se je zdrznil. Odmaknil je pogled od njenih oči in pogledal na oder. Tam je Jaka klical fantom, naj prično. Sam je zanetil butaro drv in prižgal bengalični ogenj, ki pa je gorel zeleno, ker je Jaka pomotoma nasul napačnega prahu. Nekdo je prižgal in ugašal rdečo luč nad odrom da bi s tem nakazal zaplapanje in naraščanje ognja. Oglasila se je tromba in fantje oblečeni v gasilce, so

pripeljali na oder brizgalko, nekaj jih je pa s sekiricami v rokah planilo v gorečo hišo.

Brizganja ni hotelo biti od nikoder. Vinta je živčen vstal in vpil na oder. Po daljšem priganjanju in klicanju je Jaka vendarle pripravil fante za odrom ki so ga imeli že pošteno pod kapo, do tega, da so pričeli gasiti. V dimu so se nekateri priplazili s steklenicami kar na oder, od tam brizgali na gorečo hišo in pri tem vpili: »Na pomoč, rešite hišo!« Fantom, ki so predstavljali gasilce, je silil dim v oči. Ničesar več niso videli. S sekiricami so razmetavali goreča drva po odru, da so plameni frčali po zraku in po kulisah.

Vinta je blaznel od navdušenja, Metke pa je bilo groza.

»Tako strašno! Odlčno se ti je posrečilo, France!«

Oklepala se ga v strahu, kajti ogenj, vplje in vse drugo na odru je bilo neznansko strašno za oči in uho. Med huronskim vpitjem se je slišalo razbijanje po vratih za odrom. Nekateri so preplašeni in umazani poskakali z odra v dvorano. Vinta je blaznel:

»Sijajno fantje, samo v dvorano mi ne skakajte!«

Svarilo pred nevarnim fižolovim škodljivcem

V shrambi nekega ljubljanskega gospodinjstva je ugotovljen nevaren škodljivec fižolovih zalog, in sicer majhen rjavo sivi hrošček, zelo soroden in podoben splošno znanemu graharju (*Bruchus pisorum* L.). Lahko ga imenujemo fižolar (*Acanthoscelides obsoletus* Say., ali *Bruchidius obtectus* Say.), ker v Evropi napada menda izključno fižol. Do sedaj, kakor se zdi, ta škodljivec ni bil znan iz naših krajev. Zato bo na splošno treba revidirati vso zalogo suhega fižola in jo naprej kontrolirati, zlasti pa fižol, določen za setev.

Izmed bioloških razlik v primerjavi z graharjem sta najvažnejši tile dve: 1. da fižolar napade posamezno seme lahko z večjim številom ličink, tako da ostane od celega zrna končno le votla in preluknjana kožica; 2. da se infekcija zrna ne vrši le na njivi potom zelene rastline, temveč, da se po prvi generaciji, odrasli na zeleni rastlini, takoj vrstijo naslednje v sami zalogi suhega fižola (v za hrošče ugodnih razmerah do 6 generacij v enem samem letu). Odtod izredna škodljivost fižolarja, ki je v stanu uničiti celotne zaloge v razmeroma kratkem času.

Na njivah se pojavlja prva generacija odraslih hroščev konec junija. Samice ležejo naenkrat cele pakete jajčec na fižolovo stročje ali na listje ali, v zalogah, na zrnju. Do konca julija je že godna druga generacija, hrošči pa pridejo iz zrna na prosto šele v skladišču in takoj nadaljujejo s plodit-

Tedaj se je zaslíšal obupen klic z odra:

»Odprite! Oder gori!«

Vinta je prebledel, Metka se je onesvestila. Dvorana je bila že polna dima, na odru so švigali ogromni zublji. Vinta je naglo odklenil vrata po dvorani, za odrom so medtem že fantje razbili goreča vrata in udri zamazani in opečeni na plano. Kmalu je vso stavbo zajel ogenj. Gasilci so pritekli na pomoč brez orodja, ker je bilo vse orodje — na pogorišču.

Vinta je vso noč taval po vasi in poljih okrog. Ni mislil toliko na pogorišče, kakor na sramoto, ki ga je zadela. Ko ga je srečal režiser Joža, mu je dejal: »Častitam, Vinta! Požar na vasi ti je sijajno uspel! Ni ga na svetu režiserja, ki bi mogel tvojo igro tako nazorno in živo prikazati! Zdaj bom že znal režirati tudi požare, ker sem imel priliko videti, kako gori hiša!«

In uspeh?

Zbogom Metka, zbogom čast in slava! Zupan mu je izjavil, da za zeta ne mara komedijanta in požigalca, in mu je celo zagrozil, da ga bo ovdalil.

Minile so Franceta vse skušnjave po pesniških lovorikah.

vijo, tako da imamo že v septembru novo generacijo.

Fižolovec je prišel k nam z importiranim suhim fižolom. Njegova domovina je v prekomorskih krajih. V jugozahodno Evropo je prenešen šefe v zadnjem četrletju preteklega stoletja in se je naglo razširil ob specializaciji za sam fižol.

Borba proti temu nevarnemu škodljivcu na sami njivi je zelo težka. Najbolje je, če mu preprečimo razširjenje in sicer na ta način, da uporabimo za setev le zanesljivo zdravo seme fižola. Glavno uničevanje naj bi se vršilo v zalogah. Ne sme se dovoliti, da bi hrošči prišli na prosto. Inficirano zalogo je treba smotrno desinficirati, n. pr. s kuhanjem, oglikom žvepla ali s ciklonizacijo.

(Iz Zoološkega zavoda kr. univerze v Ljubljani)

Prvi sestanek

Gimnazijec: Vreme je danes grdo za sprehod, Zlatica. Zato vam predlagam, da greva v kino. Licejka: Ne, ne, tega ne bom storila, Radovan. Gimnazijec: Ah, zakaj pa ne?

Licejka: Poznam to. Vi bi se primaknili in bi si kaj dovolili.

Gimnazijec: Ali ne, Zlatica, tega gotovo ne bom napravil. Ze zaradi ostalih ljudi, ki bi sedeli za nama.

Licejka: Ah, Radovan, saj se lahko vsedeva v zadnjo vrsto!...

Zamišljeno sem molčal ter nato naglo prešel na drugi razlog svojega obiska. »Kdo sta človeka, ki bosta prišla v Madgesovo hišico?«

»Seabrock je star mož, ki je vse svoje življenje raziskoval mnogo skrivnosti, vedno za blagor skupnosti. Bil je vedno toliko pred svojim časom, da se je moral neprenehoma boriti z nerazumevanjem in nasprotovanji. To ga je zagrenilo. V kasnih letih se je oženil z mladim dekletom, ki ga je strastno ljubil. Ta je sramotno ravnala z njim, pustila njega in hčerkico ter odšla z ljubimcem v svet. To mu je popolnoma zmedlo duha, ki je že prej trpel zaradi predolgega študiranja in osamelosti. V Londonu, kjer človeška neumnost vedno išče žrtev, ga je več kakor enkrat napadla množica na cesti, in zdaj, ko je tako naraslo sovraštvo do vseh katoličanov, ni stari mož niti pred svojimi sosedi več varen. Vaš oče je drage volje pripravljen, nuditi Seabrooku tu pri vas zavetje. V svojih svetlih trenutkih je stari učenjak vzpodbudljiv tovariš, ako zna človek premagati njegovo vzdržnost. Upam, da boste vi, Filip, znali z njim ravnati.«

Gnalo me je, da bi povedal gospodu Goreju, da Marshalsea ni pravi kraj za zalo dekile s starim, otročjim očetom, toda besede so ostale neizgovorjene. Ne toliko iz obzira do mojega očeta, kolikor zaradi našega gosta, ki se je tako od srca veselil svojega uspeha. Njegovo prepričanje, da je dežela najvarnejše zatočišče beguncu, se mi je videlo, kajpada nekoliko nenavadno za moža, ki je toliko potoval in je toliko reči na svetu razumel. Predsodki in slepa mržnja so v Marshalsei ravno tako doma kakor v Londonu in pri deželanih, ki živijo topo in nevedni tjavendan, utegne biti izbruh neobzrdanih strasti daleko nevarnejši kakor v mestu. Tako vsaj sem sodil jaz.

Pa biló kakor koli, tu je bil svetovnjak, pisatelj, ki je daleč potoval, ki je drugače mislil o teh rečeh in ni se mi zdelo umestno, da bi omajal s prenagljenimi opombami njegove nazore. Ako bi se bil drznil izpovedati mu svoje mnenje, tedaj bi pač mož spoznal senčne strani tega zatočišča in Seabrock in njegova hči najbrže nikoli ne bi prebivala v hišici starega Madgeja. In kako bi bilo potem vse drugače!

Nekaj časa sva se pogovarjala še o drugih rečeh. Natanael Gore me je vprašal, ali sem že bil kdaj v gledališču. Ne, še nikoli.

»Škoda,« je menil, »Moral bi kdaj priti v London in obiskati komedijo. Kdo ve, morda tiči v vas dramatik. Dovolj živo ste mi

popisali Elija Makersa; nikoli ga ne pozabim. Vsekakor morate kmalu priti v glavno mesto. Tam se vedno dogaja kaj važnega; veliki duhovi so na delu. In vi boste pri meni vedno dobrodošli — jako dobrodošli! Stanujem v hiši 'Pri ukradenem runu', tik obale. Ne pozabite tega, mladi prijatelj!«

»Hvala vam, gospod Gore,« sem dejal prisrčno. »Ne pozabim. A zakaj ima vaša hiša tako nenavadno ime?«

»V času kraljice Elizabete je bilo tam zbirališče tihotapevcv s kožuhovino. Skozi okna vidimo na Temzo.«

Zjutraj je Natanael Gore odjezdil nazaj v London in še istega dne se je odpravil upravnik z nekaj hlapci, ki so nosili slamo za popravilo strehe ter hrastovino za vrata, proti Madgesovi hiši. Moj oče se je resno poprijel stvari. Malo preden bi se morala Seabrock in njegova hči pripeljati s poštno kočijo v Colchester, je dal napolniti lopo za hišo s kurjavo in shrambo z usoljenim mesom, slaniki, sirom, moko in velikim sodom piva. Te priprave so me jezile, kajti dobro sem vedel: ako bi prišel stari Seabrock sam ali z grdo hčerko, tedaj bi našel lopo in shrambo prav tako prazno, kakor je bila prazna, ko je stanoval v hiši stari Madge. Delal sem se, kakor da vsega tega ne vidim. Tisti dan, ko bi moral Seabrock priti, sem bil v Colchestru, da bi zamenjal nekaj klobas za najnovejšo knjigo enega mojih najbolj priljubljenih pesnikov; a nisem se niti toliko potrudil, da bi se pridružil ljudem, ki so čakali na poštno kočijo.

Šele nekaj tednov kasneje, ko so postali dnevi daljši in so že cvetele vetrnice, sem se potikal po gozdu, iskaje psa, ki mi je bil pobegnil. Pri hiši smo imeli vedno vsaj ducat psov, vendar sem smatral Quincea za svojo osebnost last, ker sem ga kot siroto brez matere vzredil s kozjim mlekom. Quince je bila grda mrcina, zato sem ga imel tem rajši, in bil je res nezanesljiv, čeprav je bil do mene vedno zaupljiv in nežen. Že tri dni ga nisem videl in ko sem dobro preiskal vso bližnjo okolico, sem ga šel iskat zdaj v bolj oddaljen gozd. Bilo je sončno popoldne, ko sem si utiral pot skozi goščavo nedaleč od Madgesove hiše. Zdaj pa zdaj sem zažvižgal in klical psa po imenu. Očitno se je bil ujel v kako zanko, vendar je bil morda še pri življenju. Pričakoval sem, da bom pač od kod zaslišal njegovo cviljenje.

Ko sem ravno razgrnil grmovje na robu goščave, da bi stopil na gozdno stezo, sem zagledal dekile, ki je prihajala proti meni, noseč na ramenu veliko košaro, polno korenja in zelenjave. Nisem je

Zdravko Ocvirk:

SIROTA

Spominjam se iz mladosti naslednjega dogodika.

»Mati!« je zajokal iz veže glas. In kmalu nato se je pokazal na pragu bos otrok v pošitih hlačah, ki so mu segale do kolen. Z rokami si je mencial zaspane oči in je v strahu pogledal po ulici, dali bo zagledal kje svojo mater.

»Mati, mati!« je zahtel znova in hitel po pločniku proti trgu.

»Kam pa, fantè?« ga je ustavila bleda ženica z upognjenim hrbtom. »Kaj iščeš? Zakaj jočeš?« »Mater iščem.« je zajecjal in upri vanjo svoje svetle oči, kakor bi hotel zvedeti od nje, kje naj jo išče.

Ona je za trenutek pomolčala, nato pa ga je prišla za roko: »Kar z menoj pojdi, otrok, saj si ves premražen. Dala ti bom toplega čaja, potem bova skupaj iskala tvojo mater.«

»Ne, ne,« se je iztrgal iz njene roke in začel teči proti trgu. »Jaz jo moram najti in kmalu,« je govoril med potjo.

Na trgu je bilo že vse polno ljudi, ki so hodili od branjevke do branjevke kakor čebele od cvetke do cvetke, ogledovali blago, povpraševali za ceno in slednjič kupili ter se potem polnih rok vračali domov.

Kar se utrga nekje sredi trga kričeč, sekajoč glas: »Moj denar, moj denar!« Debela branjevka je mahala z rokami in klicala stražnika. Med tem je ugledala fanta, ki se je bos in preplašen oziral po ljudeh. Kar ji nenadoma šine v glavo: »On je vzel« — in je pokazala s prstom nanj.

Visok, mlad stražnik je prijel fanta za ramo in ga ustavil, da je fant prestrašeno upri vanj oči in zaprosil:

»Pustite me dalje!«

»Ne, ne,« je vpila ženska izza jerbasa, »ne izpustite ga, dokler ne vrne.«

»Fant, pokaži, kaj imaš v žepih!« je strogo ukazal stražnik.

Fant je segel v žep, ga obrnil, da so se usule na tla drobtinice in nekaj odtrganih gumbov od obleke, in je pokazal vse to stražniku.

»Pa ima, pa ima,« je kričala ženska vsa zaripla v lice. »Preiščite mu vse žep.«

Stražnik je segel v njegov suknjič in prinesel iz njega dva lepa, skoraj nova bankovca, dva desetaka.

Ko jih je fant ugledal, mu je kar sapo zaprlo. Odkod naj bi on imel ta denar?

»Mojl so,« je skoraj brez sape zakričala branjevka in vsa srečna shranila denar, ki ji ga je

stražnik vrnil. »Zdaj ga pa le zaprite, potepuhal! Tako majhen in že krade.«

Tat, tat, mu je zvenelo po ušesih in ga tolklo in bilo po glavi. Tat, tat, mu je stopilo pred oči strašno in veliko, seglo po njegovih lasih, da je v bolečini zakričal. Zamegilo se mu je pred očmi, da bi skoraj padel.

»Naprej!« je vpil stražnik in ga porinil, da je omahuje kakor v snu hitel dalje med množico radovednežev, ki so se amejali.

»Zakaj si kradel?« ga je vprašal trd glas, kamor ga je pripeljal stražnik.

Fant je odprl oči, kot da bi se prebudil iz spanja in plaho pogledal v moža, ki je stal pred njim resen in strog.

»Ne boš odgovoril? Zakaj si kradel?«

»Gospod,« je zajecjal fant: »jaz nisem nič ukradel.«

»Kje pa si dobil denar, ki si ga imel v žepu?«

»Ne vem,« je odgovoril fant kratko.

»Ti lažeš! Kako ti je pa ime in kje stanuješ?« ga je vprašal strogo.

Fant je povedal vse in še je hotel povedati, da je mati odšla zdoma, ne da bi mu bila to povedala, pa kako se je zbudil in jo tekel iskat na trg. Vse to je še hotel povedati, a stražnik ga je odvedel v cesico.

Nato je detektiv odšel v označeno ulico, da za deva preišče in povpraša mater o sinu. Ko je našel hišno številko, je vstopil v ozko dvorišče in vprašal hišnika po dečkovi materi. Hišnik, prijazen mož, je hitel za tujim gospodom v podstrešje in tam potrkal na vrata. Tako je trkal in čakal, ko pa le ni bilo odgovora, je detektiv prijel za kljuko in odprl. Hišnik se je močno začudil, ko je našel sobo prazno in vse v neredu.

»Nič se ne čudite,« je dejal detektiv. »Fant je pri nas zaprt, ker je nekaj ukradel; a kje je mati?«

»Ne vem,« je zmajal hišnik z glavo.

Detektiv je nato pregledal sobo in našel na mizi papir. Vzel ga je v roke in bral:

»Ljubi sinko! Moje trpljenje je prekipelo do vrha. Obupana sem sklenila, da se rajši ubijem, kakor pa da zblaznim. Najino življenje je težko, težko. Hotela sem ubiti tudi tebe, pa sem se zbala Boga in sodbe. Mogoče ti bo v življenju kdaj dobro, boljše kakor meni, zato tudi rada umrjem, da bom poprosila Boga, naj ti pomaga. V žep sem ti dala dva desetaka. To je ves denar, ki mi je še ostal. Bodi priden! Nikar me ne obsojaj! Poljubija te — Tvoja mama.«

»Zdaj vse razumem,« je žalosten rekel detektiv in se poslovil od hišnika, ki je še dolgo ves objokan gledal v list, napisan s tresočo se roko.

Komisar je fanta odpustil in ker se mu je smilil sirota, mu je dal lep bankovec, stotak. Fant se je močno začudil, ker se ni videl takega denarja in se ga je kar bal vzeti.

Misli

Tudi najbolj sončno življenje ima svoj »Miserere«.

Dobro srce je dragulj, zato se mnogi bahajo z njim.

Slovo od sreče je dostikrat lažje, kakor od upanja.

Dolžnost je to, kar naj podložni stori.

»Na, le vzemi!« ga je prijazno sili gospod.

Nato je prišel hišnik ves zasopel, ker ga je skrbela dečkova usoda. Ko ga je fant ugledal, ga je vesel objel: »Zdaj bova pa šla k mamici,« mu je rekel in se ga oklenil. »Tako dolgo me že čaka.«

Hišnik se je obrnil vstran, da bi fant ne videl solz v njegovih očeh, in mu je rekel: »Da, saj pojdeva.« Nato je stopil h komisarju in mu na tihem začel dopovedovati, da je star in sam in da ga je zato pripravljen vzeti za svojega. Povedal je, kako je nekoč prišel v podstrešje, kjer je našel mater in sina, kako sta molče sedela ob nezakurjeni peči. Ko je videl njiju bleda in shujšana obraza, se mu je milo storilo. Šel je in jima prinesel jesti. Tako jima je večkrat nosil in sedel ob njih kakor oče. Z materjo sta se časih pogovarjala in povedala mu je mnogo, mnogo žalostnega, tako da je moral siloma dušiti solze v grlu. Takrat jo je tolažil: saj bodo boljše časi, a sam je dobro vedel, da ni več tolažbe zanjo.

Vdova po tragično umrlem možu se je preživljala s tem, da je hodila k strankam po hišah pomagat. Ker pa je bila jetična in jo je bolezen že vso izčrpala, je težko zmagovala delo in tako so ji stranke odklanjale. Uvidela je, da zanjo ni več pomoči in ker se je bala, da bi tudi sina okužila, se je odločila za ta žalosten konec.

Vsakokrat, ko sta se s hišnikom pogovarjala o bodočnosti otrokovi, je imela mati solze v oči in stvar se je končala s tem, da je krčevito objela otroka, kakor da se boji zanj, da ji ga kdo ne vzame. Zdaj pa je sirota umrla in vse njene sanje so splahnele. Prevelika je bila bol. Bog naj bo milostljiv njeni duši!

»Dober človek ste,« je po kratkem molku spregovoril komisar. »Sam se bom zavzel za to, da vam ga izročijo v varstvo in ko boste kaj v potrebi, se lahko mirne duše obrnete name.«

»Hvala, gospod komisar!« se je poslovil hišnik. Prijel je fanta za roko in vso pot le to premišljeval, kako mu bo povedal, kaj se je zgodilo z njegovo materjo.

poznal in dasi bi bila lahko od kod iz sosednje vasi, je vendarle napravila name tako tuj vtis, da sem na mah vedel, da ne more biti nihče drugi kakor Linda Seabrookova. Prepozno je bilo, da bi se utegnil obrniti in spet izginiti v grmovju; tudi me je priklenila na mesto radovednost, pomešana s sramežljivostjo.

Bila je oblečena v krasno obleko iz svile murvine barve, z naboriki na kratkih rokavih in vratnem izrezu. Videl sem srebrne zaponke na čevljih pod žametom širokega krila, v ušesih pa so se ji bliščali krvavordeči kamni. Nobeno dekle iz našega kraja ne bi hodilo tako oblečeno po gozdu.

Bližala se mi je, ne da bi pospešila ali zadržala korak, in ko je prišla do mene, se je ustavila in me pogledala.

»Slišala sem vas, ko ste klicali,« je izpregovorila. »Ali ste morda izgubili psa?«

»Da... ali ste ga vi našli?«

»Oče je našel nekega psa. Slišala sem vaš menda, da ste klicali ime Quince. Ali je tako ime vašemu psu?«

»Ako je tisti, ki ga iščem, potem je to njegovo ime.«

»Ta uboga mrha, ki je pri nas, je zares v žalostnem stanju. Vaški pobalini so ga zasačili in ga pretepli. Toda moj oče ga je vzel v roke, pa bo kmalu spet zdrav.«

Ko sem gledal pred seboj tako čedno oblečeno dekle, sem se naenkrat zavedel svoje borne obleke in pomislil sem, da bo zagledala železo pod mojim čevljem, ako stopim iz goščave. Zatorej sem mirno obstal na svojem mestu. Dekle me je vprašujoče pogledalo: »Saj pojdete z menoj k nam, kaj ne? Pes mora še ostati pri očetu, vendar se bo uboga žival razveselila, ako vas bo zagledala. Z nami ni nič kaj prijazen.«

»Da, pojdem z vami,« sem prikimal, »dajte mi vašo košaro.«

Vzela je košaro z ramena; videl sem rdečo progo na njeni podlehiti, ki ji jo je vtisnilo uho košare. »Precej težka je. Zemlja je bila tako vlažna, da se drži korenja,« je rekla. Potem je naglo ošinila s pogledom moje nogo, takoj nato pa moj obraz, in je dodala: »Oh, gotovo ste Filip Ollenshaw. Lahko bi si bila mislila, tako podobni ste svojemu očetu.«

»O ne, prav nič mu nisem podoben. To pravite gotovo samo zato, ker hočete zamolčati, da ste me spoznali po moji hromi nogi. Moj oče vam je gotovo kdaj omenil svojega pohabljenega sina!«

»Ne... prav res da ne, pač pa mi je gospod Gore pripovedoval

o vas. Menil je, da bova gotovo postala dobra prijatelja. Ker pa vas doslej še nikjer nisem videl, sem mislila, da niste doma. Res ste podobni očetu! Tega sem tako vesela. Tako dober je z nama!«

Nikoli nisem videl dekleta, bi bi bilo tako vitke in ponosne postave, nikoli nisem videl tako ozkih bokov, tako vitkega vratu, tako ljubkih potez. Kako ljubko so ji obkrožali nežna senca bleščeči črni lasje! In vsa ta lepota naj bi postala žrtev mojega očeta!... Neizrekljiva grenkoba mi je zalila srce... občutek dušeče groze.

»Moj oče se počuti tako srečnega tu pri vas,« je nadaljevala Linda Seabrookova. »Zdaj, ko je prišla pomlad z vsem tem cvetjem in je zrak poln ptičjega žvrgolenja, se človeku res zdi, da je v raj. Prav posebno še, ako prideš iz Londona. Ali poznate London? Stanovala sva tam na podstrešju neke hiše, kjer je kar mrgolelo ljudi. Vedno si slišal otroški jok in rezanje žensk na stopnicah in moški so bili večinoma vsi pijani. Vsaj meni se je tako zdelo.«

»Takšni ste, kakor da prihajate naravnost iz kraljeve palače,« sem dejal počasi.

Linda je zadovoljno smehljajoča se privzdignila svoja ozka ramena. »Ah, mislite?... In tole?« S prsti, umazanimi od zemlje, se je dotaknila gube svojega krila in uhana v ušesu. »Te stvari imam po materi. Zdaj sem ravno dovolj velika, da jih lahko nosim. Prej sem nosila barhant in ko bom ponosila to obleko, bom morala najbrže spet obleči barhant. Lepa je ta obleka, kaj ne?«

V kretnjah, s katerimi je izražala svoje veselje nad lepimi stvarmi, je bilo nekaj tako otroškega, da sem naenkrat opazil, kako mlada je — ne morda več let starejša od mene, kakor sem bil sprva mislil. To me je navdalo z nekoliko večjo gotovostjo, tako da sem bil manj zmeden, ko sem šel z njo proti hišici starega Madgesa.

Komaj sem spoznal staro kočjo. Stene so bile snežno bele. Tramovje in nova vrata so se svetila od sveže oljnate barve. Namesto luknje v steni, skozi katero je v Madgesovih časih uhajal dim, sem videl zdaj na stehi dimnik. Šipe v oknih so bile cele in so se svetile v soncu. Obakraj stopnic, ki so držale v hišico, so stali lonci z rožami.

»Ali ni lepo?« je vzkliknila Linda, ko sva stala nekaj korakov pred hišo. »Le poglejte, to so grmi vrtnic, imajo že popke in sivka tamle bo poletel kar ljubka. Vse te rože so nama poslali z gradu. Vaš oče mi jih je poslal, ker ve, kako rada imam rože. Ali ni to lepo?« Glas se ji je nekam izpremenil, ko je zdaj rekla: »Prosim vas, počakajte trenutek, pripravila bom očeta na vaš obisk. Danes nima

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Dušeni paradižniki. Desetim ali dvanajstim paradižnikom izrezi peclje, položi jih v kozico z vročim maslom, osoli, pridaj nekoliko paprike ter peči polagoma 10 minut. Večkrat jih obrni nalahko, da ne razpadejo. Dolj, če imaš, goveje juhe, da so do polovice v nji, pokrij kozico in jih počasi duši. Od časa do časa jih obrni. Potem jih položi v vročo skledo. Polivki dodaj še malo vode, v katero si pomešala nekoliko moke in jo polij po paradižnikih.

Cebulna juha. V 3 dkg vroče masti daj 15 do 20 dkg krožasto zrezane čebule; ko je svetlo rumena, dodaj 2 dkg sladkorja, oprži vse lepo rjava, potresi z moko in jo zarumeni, nato zalij z vodo, osoli in kuhaj juho ¼ ure, stisni jo skozi sito, pristavi še enkrat k ognju, daj vanjo kockasto zrezani krompir in ga skuhaj. Ako potreseš noževo konico sode bikarbone na praženo čebulo, je ni treba stisniti skozi sito.

Nezrele paradižnike vložiti kakor slane, popranj ali kisle kumarice. Imela boš prvovrstne konzerve, ki po finem okusu zdaleka prekašajo kumarice.

Drobni nasveti

Paradižnike, ki so dorastli a še nimajo prave barve, obvaruješ pred slano, ako jih potrgaš in položiš v kuhinji ali v kakem drugem suhem prostoru na desko ali pa v zaboj s suhim peskom, tako da se drug drugega ne dotikajo. Kmalu bodo popolnoma zreli in lepo rdeči. V hladnem, pred mrazom varnem prostoru se ohranijo nepokvarjeni, da jih lahko še o novem letu uporabljaja.

Ali sme ženska kaditi? Na to vprašanje odgovarja gorenski tednik z izvajanjem višjega vojaškega zdravnika dr. Bernhartha, ki je ugotovil, da je nikotin ženskam posebno škodljiv. Motnje žlez so pri kadilkah sedemkrat tako velike, kakor pri nekadilkah. Te motnje povzročajo tudi ohladitev ženskih občutkov. Spolna hladnost pa hkratu znižuje spočetje. Nekadilke imajo desetkrat več otrok, kakor kadilke. Tobak učinkuje razen tega na živčni sistem in draži notranje organe. Kadilke imajo več ko dvakrat toliko splavov in več ko sedemkrat toliko prezgodnjih porodov kakor nekadilke. Dr. Bernhardt je zaključil z ugotovitvijo, da je tobak strup, ki ljudstvu škoduje. Vsak otrok je važen za narod. Usodne bitke naroda se končno ne odločajo na frontah, temveč jih morajo dobojevati matere. Zato naj ženske rajši opustijo kajenje.

Peči in njih oskrba

Ako naj bodo peči zanesljive prijateljice gospodinjam, je treba počati njihove posebnosti in z njimi pravilno ravnati. Nekatere se segrejejo teže, druge laže. Prve ohranijo toploto delj časa, druge manj. Kljub centralni kurjavi čislajo tudi po mestih še najbolj lončene peči, ker ne izsušijo preveč zraka in so zdravju dobrodejnejše. Z malo spretnosti lahko zvišamo njihovo kurivost in zabramo ohlajenje.

Predvsem mora gospodinja vedeti, da je treba peč močno zakuriti, ne kakor se često dogaja, da se v daljših presledkih naloži lopatica premoga. Na ta način kuriš le v dimnik, ne v peč. Takoj ko zažgeš, naloži gotovo množino premoga. Ko se ta dobro vžge in začne goreti, naloži zopet premoga. Le tako se bo peč hitro segrela in močno razbelila. Paziti pa je treba na vlečno silo. Na primer, ako plamen vleče s šumom v ozadje, je treba zapreti zgornja vratca in imeti odprta le spodnja. Ako pa slabo vleče, odpri za nekaj časa oboja vratca. Ko je premog popolnoma razžarjen, ga pomakni z lopatico na steno, ki je obrnjena

proti sobi, in ga pokrij za prst debelo s pepelom. Pepel od snaženja peči spraviš v zabojčku. Plast pepela zadržuje vlečno silo in povzroči žarenje do večera. Zvečer odstrani previdno pepel, položi na žerjavico nekaj premoga, ki si ga dobro zavila v časopisni papir. Zapri dobro peč. Ostala bo čez noč topla, zjutraj pa bo še toliko žerjavice, da lahko brez drv zakuriš. Gospodinja, ki bo poskusila to enostavno ravnanje, bo kmalu čutila prihranek kuriva ter večjo in prijetnejšo udobnost v sobah.

S starimi pečmi, ki imajo pečnice, je treba podobno ravnati, samo da zapreš takoj, ko zanetiš ogenj, zgornja vratca, pozneje pa ko žari, odpri zunanja vratca, da se segreje spodnji zrak v sobi, naloži zopet dobro in napravi malo prepriha.

V raznih krajih imajo različne peči. Modra gospodinja naj preizkusi vsako posebej, kakšno kurivo je najpripravnejše in najizdatnejše. V nekaterih krajih kurijo le z drvmi, priporočljivi so drklji. Stari grčavi drklji gorijo cele ure in ohranijo peči tople. Pri trajno gorečih pečeh je priljubljena mešanica premoga in koksa. Pri trajno gorečih pečeh (kakor na primer pri centralni kurjavi) je treba postaviti v sobo posodo z vodo, ki z izhlapevanjem ovlaži suhi zrak v sobi. Zlasti ne opusti tega čez noč v spalnicah, kjer pa itak ni treba dosti kuriti.

Najbolj kočljive so navadne železne peči. Tudi te kuriš najbolje s premogom, na katerega nasuj koksa, če ga imaš in pusti, da samo tli. Zvečer pazi, da vsebina popolnoma zgori in se ne napravijo nevarni plini. Posodo z vodo je treba vedno postaviti.

Pri vseh pečeh pa mora gospodinja paziti, da jih vsako leto vsaj enkrat omete, kar je najboljše jeseni ali spomladi. Splošno je razširjeno mnenje, da zadostuje ometanje vsakih par let. To je popolnoma napačno in se maščuje v večjo uporabo kuriva. Pri kopalnih pečeh plapolajoči ogenj hitro segreje vodo, medtem ko je pri tlečem treba čakati par ur. Za kopalne peči uporabljaj po možnosti drklje, ker te vrste kurjava ni dražja od premoga.

Kako slednjič kuriš v štedilniku? Ako hočeš, da se v raznih posodah na štedilnikovi plošči počasi kuha in vre, prideš večkrat v zadrego. Močnejši ogenj povzroči, da preveč vre na mestu, kjer gori. Temu odpomoreš in prihraniš tudi na kurjavi, ako premogovo žerjavico razdeliš pod posamezno obroče. V loncih ti bo enakomerno in počasi vrelo cele ure, jed pa bo okusnejša. Zlasti je treba priporočiti tako ravnanje pri štedilnikih, ki slabo vlečejo.

Domače zdravilne rastline

Kako jih nabiramo in sušimo

23. PELIN

Pelin sade pri nas pogostoma po vrtih, raste pa tudi divje po grobljah, ob plotih in vobče po suhem svetu. Rastlina je grmasta, zraste preko ½ m visoko in je jako vonjava. Listi so pernatii in svilasto svetlosivi. Pritalni so pecljati, stebelni pa sede; razrezani so v krpice, ki so po 2—3 mm široke. Rumeni cveti so v majhnih koških (3 do 4 mm), ki so kratkorecljati, kimasto povešeni in se družijo v latasta razcvetja. — Pelin cvete od julija do septembra.

Pelin rabijo v lekarnah je želočna zdravila, v tvornicah pa izdelujejo iz njega razne opojne pljake. Tudi kot nadomestek za hmelj v pivovarnah in kot barvilo za volno ima svojo ceno.

Pelin nabiramo, kadar prične cveteti. Če ga nabiramo le za zdravila, sušimo zgolj liste z vejic in stebel, kolikor ga je lepega, če ga pa nabiramo za tovarne, sušimo kar cele vrhove in veje. Navadno beremo vejice in stebelne liste, sušimo kar cele vrhove in veje. Navadno beremo vejice in stebelne liste, sušimo kot tvorniško robo ter potem odberemo za lekarne najlepše liste.

Sušiti moramo v senci in blago med sušenjem obračati. Posušeno blago spravljamo v vreče.

posebno dobrega dneva in vaš nenadni prihod bi ga utegnil prestrašiti. Če pa mu bom pojasnila, da ste gospodarjev sin, bo razumel in vas bo rad videl.

»Ne, nič mi ne sme pokvariti lepote tega doživljaja! Ne bi mogel zdajle stopiti v hišico, kjer bi me sprejeli z veseljem samo zato, ker sem sin gospoda Johna Ollenshawa.«

Ko sem skušal z besedami izraziti svoja čuvstva, sem bil sam presenečen, da je moj glas zvenel tako trdo. »Jako rad bi videl svojega psa in tako rad bi sklenil prijateljstvo z vašim očetom — in z vami! Vendar se to ne sme zgoditi le zato, ker sem sin svojega očeta. Razumete? Moj oče in jaz živiva v isti hiši in imava isto ime, vendar sva si tuja — več kakor tuja.«

»Zakaj? Ali ste se sprli z očetom?«

»Ne. Tako tuja sva si, da se niti skregati ne moreva. Za nič na svetu ne bi hotel, da bi se čutili vi ali vaš oče dolžni, da prenesete name hvaležnost, ki jo gojite do mojega očeta. Lahko to razumete?«

»Oh, da. Cisto preprosto niste nič drugega kakor neki mladenič, ki je prišel pogledat svojega psa in ki je slučajno sin gospoda Johna Ollenshawa.«

»To mu omenite, le, če se drugače ne bo dal pogovoriti.«

»Pojdiva.«

Lahnih korakov je šla proti vratom in pritisnila na kljuko. Sel sem za njo.

Tudi v sobi, kamor sem takoj nato stopil, so bile stene sveže pobeljene, tako da je bila videti večja, kakor pa je bila v resnici. Pred kaminom so bile razprostrte pisane preproge, prav tako pod težko hrastovo mizo, ki je stala sredi sobe. Povsod so stale vaze s travniškimi cveticami in razcvelimi vejicami, na mizi, na polici nad kaminom in na okenski polici. Obakraj kamina so segale do stropa police s knjigami.

Linda se je naglo ozrla po sobi in ker je videla, da je prazna, je odprla druga vrata, vodeča v kuhinjo.

»Oče!« je zaklicala. Toda odgovorilo ji je le renčanje, ki se je takoj nato izpremenilo v zadovoljno cviljenje. Quince me je zavohal!

»Stopite naprej, tu je vaš pes!« mi je zaklicala Linda. »Poiskati moram očeta. Kod neli se potika!«

Odprla je vrata na vrt, ki se je razprostiral za hišo, slišal sem njen glas, kako je odmeval daleč čez travnik. »Oče! Kje si! Josiah Seabrook, pridil domov!«

Pokleknil sem pred slamnjačo, na kateri sta bila postlala Quinceu in sem božal psa po glavi. Lizal mi je roko s svojim rožnatim jezikom, mahljal z repom, a ni poskušal vstati. »Kaj ti je?« sem ga nežno vprašal. »Ubožček, pa ne da bi se bil ujel v zanko?«

Skrbno sem mu pregledal noge, vendar nisem našel na njih nobene rane od zanke, dasi jih je skrčil, ko sem se jih dotaknil. Le kožušček je bil na več mestih raztrgan. Pes je bil namazan s smrdečo mažo.

»Pustite psa pri miru,« se je nenadno razlegel glas za menoj. Obrnil sem se na kolenih in zagledal sem najbolj čudno prikazen, kar sem jih bil kdaj videl. Vedel sem, da je to znameniti učenjak Josiah Seabrook, prijatelj Natanaela Goreja, vendar nisem mogel premagati hladnega znoja, ki me je polil po hrbtu. Njegov obraz je bil koščen liki mrtvaška lobanja in koža je bila podobna orumenelemu pergamentu. Iz okroglih, globokih duplin so gledale izpod snežnobelih obrvi črne oči. Z ozkimi, bleđimi ustnicami je ponovil ukaz, naj pustim psa v miru. Za trenutek sem nemo strmel v nenavadno prikazen, nato sem se tako nespretno vzravnal, da je železo na mojem čevlju glasno udarilo ob kamenita tla, z rokami pa sem se moral oprijeti zidu.

»Vaša hčerka me je povabila, naj vstopim. Tolé je moj pes, Quince mu je ime. Ze dolgo ga iščem. Jako sem vam hvaležen, da ste poskrbeli zanj.«

Videti je bilo, da je od vsega, kar sem mu bil povedal, razumel le besedi »vaša hčerka.«

»Moja hčerka — kje pa je? Nikar ne hodite psu preblizu; dražili so ga pa je razburjen in grize.«

»Povedal bom vaši hčerki, da ste se vrnili,« je rekel z negotovim glasom, stopil k zadnjim vratom in zaklical Lindi, da je njen oče doma. Kakor puščica je prihitela Linda domov.

»Toliko skrbi mi zadaješ, oče,« je zaklicala vsa zadihana. »Zakaj hodiš vedno okoli, ako te moram za kako uro pustiti samega?«

»Kdo je ta mladenič? Eden izmed vaških pobalninov, ki so mučili psa?«

»O ne, očka. Pes je njegov. To je Filip Ollenshaw, sin gospoda Johna.«

(Nadaljevanje)

PO SVETU

× Med najbolj razdejanimi italijanskimi mesti, ki so jih uničevali angloameriški letalci, je staro pristaniško mesto papežev Civitavecchia, kjer so šele zadnji čas pogasili tleče požare. Ob poslednjem letalskem napadu, ki je bil izvršen tik pred Badogliovo kapitulacijo, so močni oddelki štirimotornikov pri belem dnevu napadli središče mesta in stanovanjske dele. Uničene so bile poleg drugega cerkve, dragocene zgodovinske palače in starinska kaznilnica, ki jo je bil dal zgraditi papež Pij IX. Po odletu sovražnih letal je ostal kup razvalin, med katerim je valoval ogromen požar, ki so ga opazovali tudi iz Rima. Ogenj je zdaj zatrt, toda starega papeškega mesta ni več.

× Madžarska in njeno prebivalstvo. Madžarska je imela letos pomladi, kakor je razvidno iz uradnih statističnih podatkov, 14.843.279 ljudi. Odkar se je madžarska država prav znatno povečala, živi po njenih mestih okoli štiri in pol milijona ljudi, to se pravi 28 odstotkov celotnega prebivalstva na Madžarskem. Več kot četrtina vseh ljudi je tam meščanov. Poleg tega je na Madžarskem še 95 takšnih občin, ki imajo nad 10.000 ljudi. V teh občinah je prebivalo konec letošnjega marca 1.4 milijona duš. Če tudi ta naselja štejemo med mesta, potem lahko rečemo, da je danes na Madžarskem vsak tretji človek meščan in da sta ostali dve tretjini prebivalstva kmetstvo ljudstvo. Dotok ljudi v mesta pa še vedno narašča. Večina teh priseljencev so ženske. Vzrok temu je dejstvo, da so redniki družin zdaj v tujini in so bile ženske zato prisiljene, zateči se v mesta, kjer je po tovarnah več možnosti za zaslužek. Če računamo k meščanom tudi te priseljence z dežele, lahko rečemo, da 40 odstotkov vsega madžarskega prebivalstva danes živi po mestih.

× Čebula je poleg paprike na Madžarskem zelo važno živilo, važnejše kakor v drugih državah. Saj je madžarska kuhinja sloveča po teh dveh pridelkih. Zato spada oskrba s čebulo med važna poglavja madžarske prehrane, zlasti v mestih. Madžarski minister za javno preskrbo je te dni objavil, da je Budimpešta za leto dni zadostno oskrbljena s čebulo. Od 3. septembra do 15. oktobra se lahko potrošniki z njo založijo. Vsak potrošnik dobi nakaznico z devetimi kuponi ter prejme za 9 mesecev po 4 in pol kg čebule, ki je najboljše kakovosti in sposobna za shranitev.

× Ob zvoku električnega zvonca se je porušila hiša. V nekem mestu zapadne Nemčije se je pripetila nenavadna nesreča. Neki moški je ob vstopu v hišo pozvonil na električni zvonec. V naslednjem hipu se je hiša stresla, notranji del poslopja se je porušil. Zadeva je bila po strokovnjakih takole pojasnjena: Zaradi drobne iskre električnega zvonca se je vnel plin, ki je bil v odsotnosti hišnih gospodarjev napojnil poslopje, in povzročil hudo eksplozijo, ki je imela usodne posledice.

× Žrtve vodovja. 17-letni Gennaro Pinto, po rodu iz Neaplja, ki biva sedaj v Padovi, se je žel kopal v reko Bacchiglione. Ker ni bil dober plavalec, ga je močna rečna struja potegnila s seboj in mladeniča zagrnila. Njegovega trupla še niso našli. — Nad Benetkami je zadivjal silovit vihar, ki je vzburkal tudi morje. Precej škode je na vrtovih bližnjih otokov. Dva mlada ribiča sta postala žrtev viharja in sta utonila v morju. Gre za 18letnega Ottorina Boscola in Aleksandra Bira, katerih trupla še nista bili naplavljeni. Tudi čolna, na katerem sta odplula na morje, niso našli.

× Ni bil padalec, temveč duhovnik. Nenavaden doživljaj je imel duhovnik, prof. Secondo Damiano od škofijskega tajništva Katoliške akcije v Tortoni. Peljal se je na kolesu v okolico Varezana. Ker je zelo suh in dolg, so menili kmetje, da gre za kakšnega padalca v talarju, pa so o tem obvestili karabinjerje. Ko je hotel stopiti na vlak na postaji Villavernia, so ga karabinjerji odvedli na stražnico, kjer so ga preiskali. Na srečo je bil v bližini nadduhovnik iz Villavernije, ki je potrdil, da pozna osumljenega duhovnika.

× Sin je v šali ustrelil očeta. Tragična nesreča se je primerila v Verbaniji. 44-letni industrialec Henrik Hoffmann je pravkar spravil samokres v mizni predal, ko ga je nekdo poklical na telefon. Pustil je samokres na mizi. Ko se je vrnil, ga je sprejel 7-letni sinček Ricuccio, ki si je medtem ogledoval samokres, s klicem: »Roke kvišku!« Pri tem se je samokres sprožil. Hoffmann se je, večkrat zadet, zgrudil in je kmalu zatem umrl.

× Pes, ki poje kakor petelin. Neki švicarski list je poročal o zanimivem poskusu, ki ga je nehoti napravil neki afriški poljedelec. Mož je našel izgubljenega psička in ker ga trenutno ni

Prva pomoč pri zastrupljenju

Zastrupljenje, naj že bo kakršnokoli, je nevarna, da, pogosto smrtno nevarna zadeva. Vselej je potrebna nujna pomoč. V vsakemu hujšem primeru je treba poklicati zdravnika. Za prvo silo pa je treba izvršiti naslednje:

Zeleni volk ali kotlovinska zelenka nastaja v bakrenih posodah, če pustimo v njih kislja jedila. Bolnik, zastrupljen s tem strupom, bruha, v ustih se mu narede zelene kraste in tudi izbljvki so zeleni ali modrikasti. Močno se slini, žma okus po kovinah ter huđe bolečine v trebuhu. Blato, ki ga izloča, je rjavordeče in tenko. Često dobi tudi zlatenico, vedno pa ima napet trebuh ter hladno kožo in žila mu bije slabeje. Bolnik postane neobčutljiv, prične se mu blesti in slednjič nastopi smrt. Za prvo pomoč mu daj beljaka ali lesenega oglja, ki ga stoli v droben prah, ga pomešaj z vodo in mu večkrat daj po eno žlico te tekočine. Pripravi bolnika do bruhanja ter mu daj kakršno koli odvajalno sredstvo, toda v nobenem primeru olja!

Tudi zastrupljenja s pokvarjenimi jedli so pri nas česta; telesu nevarne strupe zaužiješ, če uživaš prestaro, pokvarjeno meso ali klobase, gnile ribe, ostrige, sir, moko in podobno. Zlasti nevarne so pa strupene gobe. Od vseh vrst gob, kar jih raste pri nas, je strupenih izredno malo, dočim je približno dvesto vrst užitenih. Splošno mislijo pri nas ljudje, da je strupena vsaka goba, ki spremeni barvo, če ji prerežemo klobuk ali steblo. To pa ni res; tudi užitne gobe spremene barvo, če jih prerežemo, nasprotno pa nekatere strupene celo ne. Pomni dobro, da postane sčasoma vsaka, celo najboljša goba škodljiva in nevarna in zato ne jej gob, če je preteklo 48 ur, odkar so bile nabrane! Posušene ali sicer konzervirane gobe seveda ne škodujejo. Staro gobo spoznaš po tem, da se vrh njenega klobuka pod rahlim pritiskom takoj uđa, poleg tega pa stari gobi lahko slečeš kožico s klobuka, medtem ko dobri gobi tega ne moreš.

mogel spraviti drugam, ga je zapri v kurnik. Po treh mesecih se je nemalo začudil, ko ga je pes pozdravil z glasovi, ki so sličili petelinjemu petju. Žival, ki je ves ta čas prebila med samo perutnino, je končno — če smemo verjeti temu poročilu — začela posnemati peteline. Isti list je tudi trdil, da se psi, ki rasejo osamel, to je brez pasje družbe, nikoli ne naučijo pošteno lajati, temveč samo tulijo ali renčijo.

× Plesne šole na črni borzi. V Parizu in drugih francoskih mestih je bilo ustanovljeno zadnje leto mnogo plesnih šol. Ker je ples v Franciji splošno prepovedan, gre v danem primeru za neko vrsto črne borze pri ljudeh, ki mislijo, da brez plesa ne morejo živeti. Da bi se take kršitve zakona zajele, so oblasti odredile, da morajo lastniki plesnih šol polagati pred strokovnimi komisijami izpite. Toda od mnogih so se odzvali temu pozivu samo trije in samo eden je napravil izpit.

× Hiše brez vrat. Danski kralj Kristijan IV, je zgradil za svoje mornarje v Kodanju posebno stanovanjsko naselbino. V nji so hišice, ki imajo kaj čudne vhode, odnosno jih v pravem pomenu besede sploh nimajo. V podstrešne sobice se pride samo skozi odprtine v strel. Kdor hoče priti v hišico, mora splezati po vrvi na streho. Mornarji se torej uče tu plezati, kar jim pride prav na ladjah.

× Muzej strel. Mnogi ne vedo, da imajo na Dunaju svojevrsten muzej, ki so v njem zbrani predmeti, v katere je treščilo. Poleg dreves, ki jih je podrla ali razkrala strela, so zbrane v muzeju tudi po strelj raztrgane obleke in razdejane brozjavne naprave, svetilke, cevi centralnih kurjav itd. Zanimivo je zlasti okensko steklo zelene barve. Strela je ponekod raztopila baker, ki je zaradi silne vročine izhlapel, in ti hlapi so se prijelj stekla na oknih, da je dobilo zeleno barvo.

× Deske namesto denarja. Prebivalci nekega otoka blizu zapadne obale Južne Amerike se pečajo izključno s prenašanjem desk iz pragozda v Puerto Mont. Močni moški lahko nosijo do 40, ženske pa 20 do 30 suhih desk. Če bi vprašali tain dečka, koliko je star, bi nam odgovoril, da osem, devet ali deset desk. Svojo starost izraža mladina s številom desk, ki jih lahko nese. Vse življenjske potrebščine plačujejo otočani z deskami. To je pač edini primer na svetu, da zamenjujejo deske denar.

× Kavčuk iz sončnic. Pri obiranju sončnic so ugotovili, da se nabira v listih te rastline kavčuk. Treba je bilo najti samo način kako ga spraviti iz listov in ugotoviti, ali bo kavčuk dober. Različni poskusi, ki so jih delali leta 1931, pa niso prinesli zaželenega uspeha. Kavčuk iz sončnic je bil namreč zelo okrhel in premalo prožen. Novejše proučevanje listov sončnic je pa privedlo do presenetljivega zaključka. Izkazalo se je namreč, da povzročajo te nedostatke snovi, prodirajoče v nedozorel kavčuk. Ko so

Kakor že rečeno, postane vsaka, tudi najboljša goba lahko škodljiva in strupena, če je prestar, ker se prične razkrajati. Škodljiva pa postane tudi vsaka jed, pripravljena tudi iz najboljših gob, če je postana. Gob, ki so ostale pri obedu, torej ne hrani za večerjo, še slabše pa je, če pogreješ tako jed in jo zaužiješ naslednji dan!

Posledice zastrupljenja z gobami se pojavijo običajno šele čez nekaj ur. Bolniku postane slabo, prične bruhati, dobi drisko in huđe krče, muči ga žeja. Žila bije slabo in neredno, udje mu ohromè, usta pa postanejo modrosiva. Kožo pokriva mrzel znoj. Če je ostalo še kaj hrane, ki se je z njo bolnik zastrupil, je ne zavrz, temveč jo shrani, da jo pokažeš zdravniku! Prav tako stori tudi z izbljvki. Iz teh ostankov bo namreč zdravnik dognal kakovost strupa. Drži se tega navodila pri vseh zastrupljenjih sploh!

Tudi s pokvarjenimi konzervami se lahko zastrupiš. Pri uživanju hrane iz konzerv bodi zato pazljiv; če je konzerva škatlica napolnjena, je to znak, da je konzerva pokvarjena! Škatlico namreč napolnijo plini, ki se razvijajo pri razkrajanju vsebine. Ko odpreš konzervno škatlico, poduhaj vsebino, pa boš prav lahko ugotovil, ali je konzerva pokvarjena ali ne. Škatlica mora biti prav do pokrova napolnjena z oljem ali mastjo, notranja plat odprte škatle pa mora biti čista in svetla. Odprtih konzerv ne hrani, temveč porabi vsebino čimprej!

Prva pomoč pri zastrupljenjih s kakršnokoli hrano je tale: bolniku daj v vodi raztopljene čreškovine ali tanina ter poskusi z bruhanjem; odvajalnimi sredstvi ter klistirji spraviti strup iz želodca in črev!

V to poglavje spada še tole opozorilo: tudi z zdravili se boš zastrupil, če jih boš jemal preveč. Drži se zato vedno in natančno zdravniških navodil!

odkrili raztopine, ki odstranijo te nezaželjene snovi, je postal kavčuk mehak in prožen. Največja vrednost sončnice kot nosilke kavčuka je v tem, da obsega kavčuk v listih, dočim ga imajo druge, v ta namen gojene rastline v koreninah. Sončnice, kolikor jih rase na enem hektarju, daje 25 kg kavčuka. Treba je pa paziti, da se listov ne loti rja. Listi, ki jih je napadla rja, niso več porabni.

× Gramofonske plošče se vedno bolj izpopolnjujejo. Prvotno je bilo hreščanje gramofonskih plošč nezno, pozneje pa je vedno bolj pojemale in zdaj bi se lepo zahvalili za gramofonsko ploščo, ki bi le količkaj zahreščala. Hreščanje je iz gramofonskih plošč izginilo. To se doseže tako, da posujejo voščeno ploščo, na katero posnemajo zvok, s tanko plastjo srebrnega prahu. Plošča se ne raztopi, čeprav je srebrni prah segret do 1200 stopinj. Ker se v svojih drobnih delcih tako rekoč hipoma ohladi, da ne škoduje vosku. S take plošče lahko posnamejo mnogo več gramofonskih plošč brez hreščanja.

× Nema infekcija je stanje, ko napadejo človeka nevarne bakterije pa o tem ničesar ne ve. Zdravniki so ugotovili, da 2 do 4% ljudi, ki so oboleli za kozami, ni niti slutilo, da nosijo v organizmu nevarne bakterije. In čudno je, da se je pri mršavih ljudeh zvišalo to število na 20 odstotkov. Pri legarju je celo 30 do 40 odstotkov bolnikov, ki ne slutijo, da jim razjedajo telo nevarne bakterije. Berlinski profesor dr. Reiter pravi, da v takih primerih človeško telo dotičnim bakterijam ni všečno, jim ni prikladno za njihove naklepe, da se pa vendar naselijo v njem in ostanejo tam nekaj časa, preden se napotijo za drugim plenom. Zdravniki pa še niso ugotovili, ali se nima infekcija ne more spremeniti v stalno in tudi še ni znano, ali ne morejo zunanji ali katerikoli drugi vplivi napraviti bakterij aktivnih. Podedovana občutljivost za napade izvestnih bakterij, prenaporno delo, preveč mesa ali sočivja v hrani, vse to lahko ovira ali pa podpira bakterije.

× Okostja družine iz ledene dobe so našli na Moravskem. Najdišča pri Brnu, v Predmestu pri Pferovu in drugod po dolini reke Morave so že dolga znana in so važna za raziskovanje človeške zgodovine. Že leta 1902. je ta najdišča raziskoval brnaki učenjak dr. Absolon. Šele pred 20 leti pa so našli pomembnejše ostanke, zlasti kosti predpotopnih živali, ki so padle v brezna in poginile. To so kosti turov, orjaških jelenov, divjih konj, levov, hijen, medvedov in lisic. Jelenje rogovje je široko 3.50 m. Zdjaj so ugotovili, da je tod prebivala večja človeška družina, okostnjaki so stari kakih 100.000 let. Takratni človek je bil povprečno poldrug meter visok in je imel 36 zobov. Duševno je bil menda še slabo razvit. V neki fami so našli pet okostnjakov. Tu sta živel mož in žena s tremi otroki, ki jih je zadela prirodna katastrofa.

SMEŠNICE

ZASE, NE ZANJO

Služkinja Pepca: »Snoci sem si v obednici pravkar nalivala kozarec vina, ko priče gospa in reče: »Nu, tega pa ne maram!«

Micka, njena tovarišica: »In kaj si ti odgovorila?«

Pepca: »I, gospa, saj sem ga zase natočila!«

UGODNO

»Odkar sem oženjen, polovico ceneje živim.«
»Se enč, ženo vzemi, pa boš žvel zastoj.«

TEZKA ODLOČITEV

— Tako, sinko, midva odideva za nekaj dni. Ali hočeš spati v svoji postelji ali pri guvernantu? vpraša mamica.

Mali razmišlja in se dolgo ne more odločiti. Nazadnje vpraša:

— Kaj bi pa ti napravil, očka, ako bi bil v mojem položaju?

LISTNICA

»Gospod stražnik, listnico so mi ukradli!«
»Kakšna je bila?«
»Plavolasa in vitka!«

KAKOR PRAVI

»Jož, gospod stražnik, uhane sem izgubila!«
»Kakšni so pa bili?«
»Natanko kakor pravi!«

LJUBEZNIIVOST

»Ali me boš zmerom ljubil, Matevž, tudi ko bom stara in grda?«

»Sladka Minka ... seveda boš postala sčasoma starejša ... a grja v mojih očeh ne moreš postati!«

SNAGA

»Vaša kuhinja mora biti res zelo snažna!«
»Zakaj tako mislite?«
»Ker ima vse, karkoli človek pri vas pojé, duh po milu.«

JEZNORITA ZENA

— Tvoja žena je videti danes slabe volje!
— Da. Najprej se je jezila na kuharico, potem name, ker se nisem hotel jeziti z njo vred na kuharico. Zdaj se pa jezi sama nase, ker sem se jezil, da se je jezila na kuharico.

IZKUŠEN GOST

Gospod Ščepec, zakrknjen samec, obeduje v gostilni že leto dni. Zmerom zabavlja, zdaj na to, zdaj na ono. Danes je spet poklical gostilničarja in mu rekel:

»Vesite, kakšen okus je imel vaš zrezek? Prav kakor star podplat, ki bi ga spekli na maslu!«

Gostilničar se ni dal spraviti iz ravnotežja, temveč je le začudeno pogledal starega stineža:
»Neverjetno, kaj vse ste že pojedli!«

NOVA SLUŽKINJA

Ona: »Ali ti je nova služkinja všeč?«
On: »Zelo!«

Ona: »To sem si mislila. Zjutraj sem ji odpovedala službo.«

ZA GASILCA

Sedela sta roko v roki in gledala v mesec.
»Dragi,« je vzdihnila ona, »ali bi šel zame skozi ogenj in vodo?«

»Kako?« je vprašal on. »Zakaj pa?«
»Obljubiti mi moraš, da bi šel zame iz ljubezni skozi ogenj in vodo!«

Pomislil je nekaj trenutkov in počasi zmajal z glavo: »Potem je le bolje, da vzameš kakega gasilca!«

Pierre Loti: Islandski ribič v slovenskem prevodu Vladimirja Levstika je knjiga, ki naj ne manjka v nobeni knjižnici. Dobite jo v Knjigarni Tiskovne zadruga v Ljubljani.

R. Kipling-ova »Džungla« I. in II. del je pravkar izšla v Knjigarni Tiskovne zadruga v Ljubljani.

Križanka št. 30

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. prvi nastop (tujka), 2. površna, malomarnež, 13. pritok Donave, 17. država v Aziji, 19. način propadanja in pešanje organizmov, 20. moško ime (tujka), 21. pripadnik izumriega slovanskega plemena, 22. gol h nog, 24. orjak, močan človek, 26. racionirano živilo, 27. njega, 28. nekdanja denarna enota, 30. vabljenost, privlačnost, 31. bajeslovje, bajka, 33. otok v Jadranskem morju, 34. denarna nakaznica, 35. naselbina, 36. melodija, 38. egiptansko božanstvo, 39. neveden, priprost, 41. brez volje in veselja do dela, 42. bolezen, 44. del posode, 46. francoska narodna junakinja (fon.), 47. je tudi rudnina, 48. prislov kraja, 50. glavno mesto v Južni Ameriki, 52. francoski spolnik, 53. glasbilo, 54. ropotanje, udarjanje nog, 55. afriška reka, 57. vprašalna členica, 58. del stavbe, 59. nujen, važen, 60. glasbilo, 62. japonska mera, 64. ne vam, ne njim, 65. prst, 66. zabava izvojenih, 67. sorodnik, 68. otroški strah, 69. del vlaka, 70. vas pri Domžalah, 71. hodeč, z nogami, 72. veznik, 73. grška pokrajina, 75. vonj, duh, 76. posledica bolečine, 77. glas, zvok (tujka), 78. določene barve, 79. srednješolec, 81. gora v Posavju, 82. število, 83. bolezen, 84. kozaški poglavar, 86. jeza, bes, 87. šahovski zraz, 88. obračunavanje, 89. del ženske obleke, 90. proslavljati, povzdigovati.

Navpično: 1. črta v pravokotniku (tujka), 2. tuje žensko ime, 3. del parnega stroja, 4. priprava, studij, 6. reka v Sibiriji, 7. vrsta jelenov, 8. toaletna potreščina (narobe), 9. cerkveni praznik, 10. svetopisemska oseba, 11. glej 34. vodoravno, 12. v mani, 13. brez družbe, 14. rimski bog ljubezni, 15. namestnik v cerkveni hierarhiji, 16. država USA, 18. ruska reka, 22. domača žival, 23. Pavel pred spreobrnjenjem, 25. umetnina, 28. daljša časovna doba, razdobje, 29. zgoden, 31. ali, 32. veznik, 34. nočna ptica, 36. besedica, s katero tvorimo presežnik, 37. domača žival, 40. doba (tujka), 41. redek gozd, 42. išče prodajalca, 43. živi rad na tuj račun, 45. krepek, močan, 47. večja posoda, 48. zgoden, lep, 49. gesta, 51. pokoj, počitek, 53. evropsko glavno mesto, 54. pomladanska cvetlica, 55. nerabljen, 56. neroden, tog, iz neke trde snovi, 58. sadni škodljivec, 59. karta pri taroku, 60. stročnica, 61. mesto v Srbiji, 63. reka v Zadnji Indiji, 64. vinjeno, namočeno, 65. reka v Italiji, 66. del kroga, 68. neumnež, prismojenc, 70. bivališče, 71. prometno sredstvo, 72. svetopisemska oseba, 74. del telesa, 76. nearijec, 77. sorodnice, 78. vrsta sladkorja, 80. vprašalnica, 81. ptičji glas, 82. ptica, 83. slovenski pisatelj, 85. predlog, 86. sportna kratica, 87. predlog, 88. zanikana oblika pomožnega glagola.

REŠITEV KRIZANKE ŠT. 29

Vodoravno: 1. lokomotiva, 9. Slovenija, 17. okop, 18. Sora, 20. oves, 21. vod, 22. gomolj, 24.

1	2	3	4		5	6	7	8	9	10	11	12		13	14	15	16
17					18		19							20			
21				22		23		24				25		26			
27			28			29		30			31		32		33		
		34				35					36			37		38	
39	40				41			42		43			44		45		
46				47				48				49		50		51	
52			53			54					55		56		57		
		58				59					60			61		62	63
	64					65					66			67			
68					69					70			71				72
73			74		75			76				77				78	
79				80				81			82			83			
84					85		86				87			88			
89										90							

pa, 25. zla, 27. el, 28. reka, 29. Arijeec, 31. nemiren, 34. korak, 35. tek, 36. pet, 38. nekaj, 39. mu, 40. Iva, 41. en, 42. balon, 44. sad, 45. tema, 47. ol, 48. ro, 49. Oger, 51. led, 52. to, 54. žaga, 55. omot, 56. nos, 57. Tisa, 59. na, 60. otep, 62. jaz, 64. la, 66. eg, 68. tepec, 70. rog, 72. rima, 74. st, 75. tok, 77. Man, 78. Miloš, 80. da, 81. ovo, 82. Evalit, 84. legalen, 86. napet, 88. redar, 89. re, 90. ata, 91. ok, 93. beda, 94. Adam, 95. doga, 97. oćak, 99. rek, 100. narekovati, 101. škipetari.

Navpično: 1. Logatec, 2. okoren, 3. komik, 4.

opoj, 5. os, 6. top, 7. Iran, 8. va, 10. lo, 11. oven, 12. vel, 13. es, 14. iveri, 15. jokavo, 16. Adakale, 19. slikar, 23. ljepa, 25. zmes, 26. Arad, 28. ro, 30. celo, 32. en, 33. ej, 34. Kun, 37. togoten, 39. med, 42. bogat, 43. Nemeec, 45. tesar, 46. Atila, 48. ran, 50. rop, 51. loj, 53. oša, 58. veteran, 60. opat, 61. solata, 63. zid, 65. stotaki, 67. goveda, 69. emir, 70. Riga, 71. gola, 73. Man, 74. sveder, 76. kadar, 78. me, 79. še, 81. opera, 83. lame, 84. lega, 85. noči, 87. ab, 89. rov, 92. kap, 95. do, 96. at, 97. ok, 98. ke.

Lanišče in laneno predivo

kupuje ali zamenjuje za svoje izdelke tovarna

Motvoz in platno d. d.
GROSUPLJE

Lanišče in predivo pošljite po železnici v Grosuplje